

evangélikus

81. évfolyam, 19. szám
2016. május 15.

élet

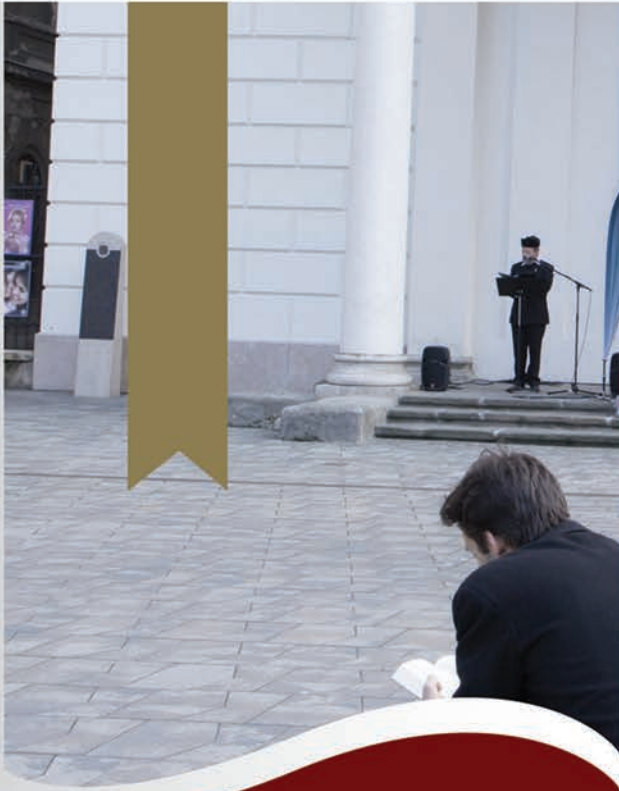

Kéthetente megjelenő magazin | evangelikus.hu

Őrállók Vizsolyban

18. oldal

A Biblia mindenkéé!

PÜNKÖSDI BIBLIAOLVASÁS

Budapest, Kálvin tér,

a református templom lépcsője

2016. május 16. 14.00–17.00

A programot 17.30-tól **orgonakoncert,**
18.00 órától **ökumenikus istentisztelet** zárja

SZERVEZŐK:

Magyar Bibliatársulat • Református Közéleti és Kulturális Központ • Kálvin Kiadó • Luther Kiadó

A tervezhetetlen misszió

Lóczy Tibor, a Szlovákiai Evangélikus Missziói Központ vezetője és dr. Garádi Péter, a Sajógömörrel testvérgyülekezeti kapcsolatot ápoló Budaörsi Evangélikus

Egyházközség volt felügyelője jegyzi azt az őszinte beszámolót, amely egyfajta „pünkösdi számvetés” a felvidéki magyarok között folyó misszióról.

Fedezzük fel a vizsolyi Biblia értékeit!

Az első magyar nyelvű teljes Biblia szülőföldjén, a „református Betlehemben”, azaz Vizsolyban jártunk, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához közeledve az Evangélikus

Élet olvasói számára (is) közelebb hozzuk az itt kinyomatott Szentírás történetét. A sorozat első részében a helyi református lelkész, Kovács Zsolt Levente bepillantást engedett a gyülekezet mai életébe is.

„Orgona 10” – Maratoni születésnap

A Művészetek Palotája (Müpa) programjai öröndetes módon gazdagítják Budapest koncertéletét, ezen belül az orgonahangversenyek kínálatát is. A Bartók Béla Nemzeti Hangver-

senyterem orgonája éppen tízéves. Ebből az alkalomból beszélgetünk Fassang László Liszt-díjas érdemes művészzel, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a párizsi Conservatoire tanárával, a Müpa saját szervezésű orgonás programjainak szerkesztőjével.

Hallod a zúgását?

„A szél arra fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön...” Ünnepi lapszámunkban több helyütt olvasható utalás e jézusi mondatra (Jn 3,8), amelyet leginkább pünkösöd tájkán szoktunk szívesen idézni. Széttárt karral vesszük tudomásul az Úristen szuverén akarátát – hja, a szél ott fúj, ahol akar! –, miközben rendületlenül azért imádkozunk, hogy fújjon már végre ismét mifelénk is. De tényleg imádkozunk a várva várt ébredésért? És valóban rendületlenül?

Az talán rendben van, hogy elkötelezett keresztényként sóvárgó irigységgel olvasgatjuk az Afrikából, Dél-Amerikából és – újabban – Ázsiából érkező híreket a Szentlélek életújító kiadásáról, arról, hogy egy-egy alkalommal olykor ezrek, tízezrek ismerik fel Jézus Krisztusban személyes megváltójukat. Az viszont nagyon nincs rendben, hogy nyomban meg is próbáljuk magyarázni a Szentlélek – odaát élő és ható, ideát „fékezett hatásúnak” tűnő – működésének okát. (Hát persze, mert ott...)

Jézus ugyan nem ringatott minket abban az illúzióban, hogy itt a földön valaha is többségbe kerülnek az élő hitű keresztények, de idősebb testvéreink, „a régi öregek” még emlékezhetnek arra, milyen elementáris változást hozott egy nemzet életében az ébredés, amikor szinte egy egész ország kulcsolta imára a kezét. Igen, Finnországra gondolok, amelynek lelki megújulása hazánk hitéletére is erőteljesen hatott.

És ma? Nálunk ma valóban szélcsend volna? A Szentlélek nagy ívben elkerülné hazánk, illetőleg házunk táját? Bennem is vissza-visszatérő kérdés: lehet, hogy már a fülünkkel is baj van, és már a szél zúgását sem halljuk?

Azok, akik egykor átélték a „Szentlélek-keresztiséget” (lásd: 3. oldal), talán jobb eséllyel találhatnak rá azokra a közösségekre, amelyekben ma sem ritkák az életújító hitre jutások. Más kérdés, hogy azok a hittestvéreink, akiknek működő/élő kapcsolatuk talán soha nem is volt az Úrral, de vallásukat híven gyakorolják, nos – tapasztalatom szerint – épp ők azok, akik többnyire „formai kifogások” miatt fanyalognak hitelesnek tekinteni a Szentlélek munkáját. Pedig hiszem, hogy még a megszokásból, illendőségéből mormolt imádságok sem pusztába kiáltott szavak. Az országunkért, nemzetünkért mondott imák sem. Lehet, hogy a törvényhozás „alsó házat” látszólag még nem járja át a szél, de a „Felházban” például mintha megmozdult volna valami...

● T. PINTÉR KÁROLY

Nem homokra építenek

Egyházunk médiafelületein hónapok óta igyekszünk felhívni a figyelmet arra a lehetőségre, hogy olvasóink – a civilszervezeteknek adott 1% mellett – személyi jövedelemadójuk másik 1 százalékát felajánlhatják a Magyarországi Evangélikus Egyház (technikai szám: 0035) társadalmi szolgálatának támogatására. A személyi jövedelemadó (szja) bevallásának május 20-i határideje előtt ismét a Nyíregyháza környéki tanya világba látogattunk, hogy – a nyíregyháza-kertvárosi evangélikus gyülekezet példáján keresztül – a szintén országszerte igényelt diakóniai szeretetszolgálat mi-benlétét érzékeltessük.

Bomba

Márai Sándor írja egy helyütt a Pünkösöd alcím alatt: „Bomba, virágcsokorban.” Nincs ennél találóbb elnevezés pünkösöd idejére s magára a virágra. Húsvét után az ötvenedik napon ünnepli a keresztény világ a Szentlélek eljövetelét. *„Nem hatalommal és nem erőszakkal, hanem az én lelkemmel – mondja a Seregek Ura.”* (Zak 4,6)

zött. Tudniillik, ahogy ezt az író megfogalmazta, „bomba”. Csakhogy nem rossz, hanem jó értelemben vett bomba. A bomba szó különben a görög „bombosz” szóból ered. Hangutánzó szó, amelynek jelentése nagyjából a magyar „bumm” szóval egyezik meg. A virág bimbójában kerül a vázámba, és néhány nap múltával egyszer csak kinyílik, robban, és szirmai, mintegy varázsütésre, egyszerre hullnak alá.

„Lángszárnyakon röpül felénk a nyár...” – vallotta Kosztolányi a pünkösdi virágról, a *Paeonia officinalis*ről, a tövis nélküli rózsáról, amely a pogány Róma rózsáünnepének emlékeként támadt fel a középkorban. Délen a rózsáünnep beolvadása után a pünkösödöt gyakran a rózsák húsvétjának – pascha rosarum – is nevezték. A pünkösdi rózsza tehát középkori eredetű egyházi kifejezés. (Az egyik legrégebbi kultúrnövényünk, Kínában egyébként közel kétezer éve termesztik.)

A pünkösdi rózsza frissessége, üdesége jelképezi a lélek megújulását, a kert kiteljesedését. Márai írja másutt: „A kertnek szalonspicce van a tavasztól.” A pünkösdi rózsza is teszi, ez a virágcsoda.

Legkedvesebb virágom. Írhatom így: íróasztalvirágom. Májusban ott kell lennie a sokféle iromány és jegyzet kö-

De ami a lényeg: olyan erőt sugall, amelyet egyetlen virág sem! Mert az erőt az ember valamitől vagy valakitől kapja, meríti. Ismerünk gravitációs, sűrűlódási, mágneses, elektrosztatikus és elektrodinamikuss erőt, a gázok nyomásából származó erőt, valamint a molekuláris vonzás és taszítás erőit, de nem ismerjük, hogy a pünkösdi rózsza milyen hatalmas erőt adhat a léleknek, amelyre ilyentájt nagy szükségünk van.

Sík Sándor sorai: „Szeretetét ránklehelte: / Ég a pünkösöd izzó Lelke, / Zúgnak élő nagy szelek.” Szimbolikus növény a pünkösdi rózsza. Szirmaival a Szentlélek tüzeinek lángnyelveit jeleníti meg. A néphagyomány pünkösdkor köszönti az élet megújulását. „Áldott szép pünkösödnök gyönyörű ideje...” – ahogy Balassi Bálint is megénekelte.

● KŐ ANDRÁS

Oratio œcumenica

Áldunk és magasztalunk, irgalmas Istenünk, hogy teljesítetted ígéretedet, és nem hagytad árván népedet, hanem elküldted a megígért Pártfogót, a Szentlelket népednek. Egyházadba gyűjtöd mindazokat, akik figyelnek szavadra, megtartják rendelkezéseidet. Add, hogy Jézust mindenkor Urunknak valljuk mindannyian, akiket Lelked által óvsz, védelmezel, megtartasz minden időben.

Áraszd ki ránk most is Lelkedet, hogy a ránk bízott szent evangéliumot tisztán megőrizzük, hirdessük, hogy áldássá lehessen népünk és a föld minden népe számára. Köszönjük, hogy pünkösdkor született egyházadat minden veszedelemben megoltalmaztad. Köszönjük, hogy mindig küldesz tanúkat, akik Lelked erejével újra és újra tisztán hirdetik igédet, és az elhomályosult igazságot felragyogtatják.

Áraszd ki ránk most is Lelkedet, hogy reménységgel várjuk eljövendő országod örömét. Tölts be minket a te békességeddel. Áldd meg a bölcsesség Lelkével mindazokat, aki felelősséget hordoznak társukért, gyermekeikért, szüleikért, barátaikért, munkatársaikért, egész népünkért, hogy megtanulják újra és újra, hogy a Lélek szava egyben a másik emberhez forduló küldetés szava. Áldd meg bölcsességeddel híveidet, hogy a rád figyelés, az imádság, a tőled kapott élet Krisztus-arcúvá formálhassa népedet.

Áraszd ki ránk most is Lelkedet, és békességet adó jelenlétével vigasztald azokat, akik betegek, magányosak, akik félnek elindulni feléd az utolsó útjukon.

Elevenítsd meg életünket és hitünket, hogy utunkon tanúságtévő id lehessünk. Bocsásd meg vétkeinket, hogy míg mások számára tanúskodunk a benned való élet gazdagságáról, magunk alkalmatlanná ne váljunk a drága ajándék, a szent evangélium továbbadására. Hallgass meg minket a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki veled és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön örökké. Ámen.

Templomba járó, bibliaolvasó nagycsaládban nőttem fel. Ahogy az első szavakat kimondtuk, szüleink imádkozni tanítottak. Első osztályos korunkban kaptuk első Bibliánkat. A gyülekezeti alkalmak mellett minden este családi áhítatot is tartottunk. Reggelente egyéni bibliaolvasás volt szokás nálunk az *Útmutató* alapján. Konfirmációs évfolyamom száztíz tagot számlált. Tizennyolc éves koromra már több ezer keresztyén közösségi programon

vettem részt, igehirdetések százait hallottam. Ismertem a Biblia nagy részét és több száz éneket. Önállóan, szabadon is imádkoztam, ha úgy kívánta a helyzet, és nagyjából hittem is az Istent – de nem ismertem...

Ő azonban ismert engem, látta formálódó csontjaimat is (Zsolt 139,15), sőt mielőtt megformált az anyaméhben, már akart (Jer 1,5). A hit akkor jön létre, ha ő bemutatkozik, megszólít, kapcsolatot kezdeményez. Ez a pünkösdi csoda. Ajándék, amelyet nem lehet kierőltetni, nem lehet pénzen megvenni, nem elég hozzá a bibliaismeret, a kulturális háttér, a teológiai tudás, a szervezőképesség, a jó szándék.

Sokan magyarázták nekem, hogy bűnös vagyok, meg kell térnem, Isten útján kell járnom, hogy ne vesszek el, stb... Nem sokat számított, pedig kerestem életem értelmét. Ismertem kedves, elkötelezett hívőket, Varsóban egy templomban vásároltam egy feszületet, amelyet az ágyam fölé helyeztem. Imádkozott értem anyám, a dobozi (abban a faluban voltam fényképész) plébános és mások is. A nővérem igés lapokat rakosgatott az asztalomra. Ha éjjel mentem haza, és égett a villany a lányszobában, tudtam, hogy értem virraszt és imádkozik.

Nem tudom megfejtetni, mi az, amit az embernek kell megtennie a hitért, és mi az, amit Isten tesz a kapcsolatért. Ez titok marad a színről színre való látásig. Egyet tudok: ő rám talált, megszólított, megragadott, azóta sem engedett el, és ez nekem nagyon jó.

Leginkább ez az ige fejezi ki, amit átéltem: „...szívünkbe áradt az Isten szeretete a nekünk adott Szentlélek által. Mert amikor még erőtlenekek voltunk, a rendelt időben halt meg Krisztus értünk, istentelenekért.” (Róm 5,5–6) Meglepett, amikor a padláson megtaláltam a születésem évében kiadott *Útmutatót*, és láttam: éppen ez volt születésem napján az ige.

Személyiségem központjába beáramlott Isten Szent Lelke erővel, tüsszel, szeretettel, és akkor minden érthetővé vált, ami addig zavaros vagy elérhetetlen volt. Tudtam, hogy Isten élő személy; ő akart, teremtett, szeretett, követett sok utamon, várt, hívott, vonzott, meghalt értem. A másodperc tört része sem kellett ahhoz, hogy elveszett, elkárhozott bűnösnek érezzem magam, pedig ezt akkor senki sem mondta. Ezt csak a Lélek tudja így megadni. Ugyanakkor éreztem, tudtam, hogy megbocsátotta bűnömet (azt, hogy nélküle éltem) és vétkeimet; megragadott, sziklára állított, és életet, örök, teljes, normális életet adott. A találkozásra nincs sablon, de élő kapcsolat nélkül nincs hitélet, nincs gyülekezet, egyház és növekedés. Isten rendkívüli ereje a törékeny cserépedényekben van (2Kor 4,7).

Testvérek, permanens pünkösdre van szüksége egyházunknak is! Nem mindegy, hogy hagyomány, kultúra, vallásos jóakarát az, amire építünk, vagy az élő Isten ereje, Lelkének tüze, amely megújít, kiegészíti a szemetet, és felforrósít mennyei hófokra.

● SZEVERÉNYI JÁNOS

Szentlélek-keresztség

Pünkösd ünnepe – Jn 14,23–31

Pünkösd i gepárok

Mint az egyházi esztendő minden ünnepe, így pünkösd is Jézus-ünnep. Ő szól hozzánk a nap ő egyházi evangéliumában saját küldetéséről, a Lélek munkájáról és a vele közös jövőnk ígérteréről. Ezt a hármas üzenetet három i gepár segítségével hallhatjuk meg.

„Elmegyek – visszajövök.” Jézus búcsúbeszédének ez a két i géje keresztény életünk két fontos tartópillére, a kettő között feszül, ível küldetésünk hídja. A feltámadott Jézus eltávozik a látható világból, de nem azért, hogy cserben hagyjon minket, hanem azért, hogy nagykorú tanítványaiként induljunk el az ő küldetésében, tanúskodva róla a tőle kapott Lélek erejével. Ennek a küldetésnek dinamikus nyitánya az első pünkösd, amelynek szélvihara kisöpri a bezárkózott apostolokat Jeruzsálem utcáira, hogy mindenki számára érthetően hirdessék a megtérés lehetőségének evangéliumát.

A küldetés fenséges záróakkordja pedig az Úr dicsőséges megjelenése lesz, amelyről bátorító személyességgel így vall Jézus: „... visszajövök hozzátok.” Nemcsak úgy általában tér vissza a világba, hanem kifejezetten az övéihez, hozzánk érkezik, miattunk, értünk jön el.

Itt és most mi is e két pillér, két pólus között járhatjuk a tanítványi élet útját a Lélek vezetésével, akinek munkáját ugyancsak két i gébe sűríti össze a Mester.

„Megtanít – eszetekbe juttat.” A búcsúzó Jézus nem keveset ígér, amikor így summázza az érkező Lélek szolgálatát: „...ő megtanít majd titeket mindenre...” Vajon mennyire vesszük még komolyan, hogy a Mester iskolájából nem lehet kinőni,

nála nincs érettségi, nincs záróvizsga és diplomaosztás? Az élet-hosszig tartó tanulás nem valamiféle modern találmány, hanem a Krisztust követő élet alapja. Naponta tanulnunk kell Krisztust, hogy belőle táplálkozva alkalmasak legyünk az evangélium tiszta tanítására, amely az *Ágostai hitvallás* szerinti egyházunk legfontosabb küldetése.

Hála Istennek, egyre több oktatási intézményben kap helyet a hittan, így az evangélium tanítása is a mindennapok szerves része lehet. De vajon mi történik ezen a területen a gyülekezeteinkben? Van-e továbbtanulás a sokszor már csak formális konfirmáció vizsga után? Van-e éhség a *Biblia* közös tanulmányozására? Hány gyülekezetünkben működnek eleven bibliaórai csoportok? Hogyan működik a presbiterek és az egyéb munkatársak képzése, beleértve a lelkészek továbbképzésének ügyét? Gyakran idézgetjük a régi magyar közmondást: „A jó pap holtig tanul.” Vajon hány ilyen jó pap szolgál egyházunkban?

A tanítás mellett fontos a Lélek másik munkája is bennünk: amit megtanít nekünk, azt igyekszik eszünkbe juttatni, frissen tartani, alkalmazni. Mesterünk valóban az életre tanít és nevel. Nála az elmélet és a gyakorlat, a szó és a tett mindig harmonikus egységben van. A Lélek végezheti el bennünk azt a fajta egészséges memória-frissítést, amely mindig elevenné és aktuálisá teszi mindazt, amit Jézus mondott és cselekedett. Nincs más, újabb, korszerűbb mondanivalója: csak Jézus, egyedül Krisztus, solus Christus!

„Elmegyünk – nála maradunk.” A búcsúzó Jézus szavai örökkévaló távlatokat nyitnak, a közös jövő ígérterét ajándékozzák nekünk. Az egyes számban fogalmazott „*elmegyek*” mellett megszólal az „*elmegyünk*” többes számának reménysége is. A Feltámadott csak látszólag hagyja magára tanítványait, hiszen mennybemenetelekor a missziói paranccsal együtt, szinte egy lélegzettel hangzik el utolsó bátorító ígérete: „...*veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.*” (Mt 28,20) Sőt még azon túl is, hiszen egészen az atyai házig akar elvezetni minket, ahol helyet készített számunkra, ahol vele lakozhatunk, nála maradhatunk. Nehezen érthető az *István, a király* című rockopera végjátékának paradox mondata: „Veled, Uram, de nélkülöd...” Mindent új megvilágításba helyezi Bodrog Miklós énekverse: „Mennyi fénybe távoztál, / S így vagy közel hozzánk, / Hívő imádság megtalál, / Áldásod száll le reánk.” (EÉ 478, 5)

A legnagyobb égi áldás az a pünkösd Szél, aki kisöpörheti szívünkől a csüggedés, a félelem fullasztó levegőjét. Ő a bölcsesség, a békesség és az öröm Lelke, valamint az erő, a szeretet és a józanság Lelke. Ő kész ma is betölteni minket ajándékaival, ha komolyan vesszük Jézus bátorítását: „*Ha tehát ti gonosz léteketek tudtok gyermekeiteknek jó ajándékot adni, mennyivel inkább ad mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik kérik tőle.*” (Lk 11,13)

• GÁNC S PÉTER

Imádkozzunk! Szentlélek Úristen, frissítsd fel értelmünket, forrósítsd át szívünket, nyisd meg ajkunkat, mozdíts minket feléd és egymás felé. Amen.

Pünkösd 2. napja – Jn 3,16–21

Csak az egyházat?

Mert úgy szerette Isten az egyházat, hogy egyszerűen fiát különleges feladattal küldte a földre.

A vénember. És ezt mondta az ő egyszerűen született fiának: Ha valami Nikodémus nevű főember jön hozzád, akkor légy vele nagyon óvatos. Ő a nagytanács tagja, sokféle érdek vezérelheti. Nem csodálkoznék, ha csak titokban merne felkeresni téged. Ő nem a bátorságáról híres. Ahogy ismerlek téged, te még éjjel is hajlandó vagy fogadni, de azért éreztesd vele, hogy enyhén szólva tapintatlan. Meglátod, számárságokat beszél majd, mert nem tud elvontan gondolkodni, nincs metaforikus érzéke. De ez semmi ahhoz képest, hogy ő szíve szerint a körön kívül akar maradni, nem vállalja a közösséget a tizenkettővel. Tudod, lelkedre kötöttem, hogy őket időben hívd el, és a legfontosabb dolgokat mindig csak velük egyeztesd. Én hozzájuk küldelek, nem ehhez a vénemberhez.

Ezt mondta volna?

A félpogány fehérlép. És ezt is mondta az ő egyszerűen született fiának: Óvakodj az asszonyoktól, különösen is Samáriában. Legjobb volna, ha be se tennéd a lábad arra a félpogány területre. Feltéve, de meg nem engedve, hogy ha mégis arra vetődsz, meglátod, nem fogadnak be azok az istentelenek. Ha tanácsadóid ekkor fel akarják égetni az ő falvaikat, akkor ne habozz, és add ki a tűzparancsot, légióim készen állnak majd. Egy valamire nagyon figyelj. Kerülhetsz olyan helyzetbe, hogy szomjas és fáradt vagy, és történetesen egy asszonyt látsz a kútnál. Mondd ekkor hangosan: Távozz tőlem, nőszemély! Veled nem társaloghatok, tőled nem fogadhatok el egy korty vizet sem, hiszen te rossz hírű vagy. Nem véletlen, hogy ilyenkor jársz a kútra, hiszen félsz, hogy még a gyerekek is nyelvüket öltik rád.

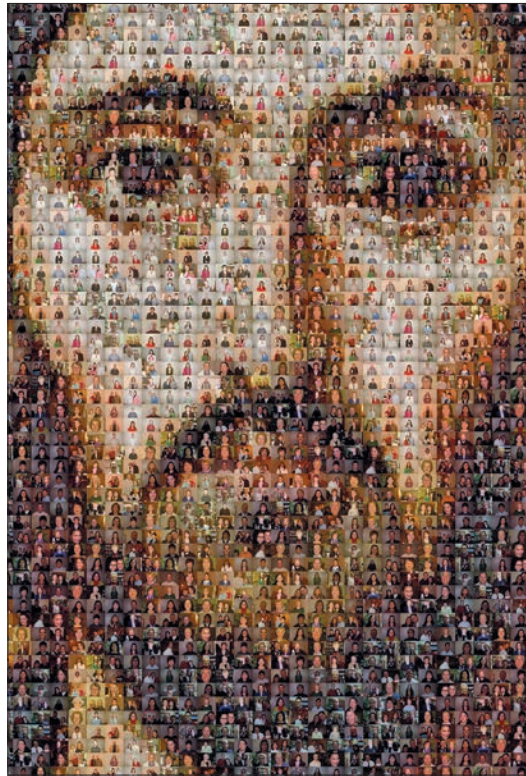
Ne feledd, nem az ilyen fehérléphez küldelek.

Ezt mondta volna?

A gyalázatos. És ezt is mondta az ő egyszerűen született fiának: Kerülhetsz olyan helyzetbe, hogy egy parázna nőt állítanak a kör kö-

zepére, akit házasságtörésen kaptak. Tudod, mi ilyenkor a dolgod. Az ősi törvények szerint meg kell kövezni őt. Ugye nem fogsz holmi széplélekként meginni? Szegény teremtés bizony ott fog elpusztulni, de rendnek kell lenni. A törvényt be kell tartani. Lehet, hogy egyik-másik férfi keze majd megremeg a dobás előtt, mert eszébe jutnak közös élmények – de ez egy másik történet. Mégis, ezerszer inkább hozzájuk küldelek, mint ahhoz a gyalázatoshoz.

Ezt mondta volna?

A hisztérika. És ezt is mondta az ő egyszerűen született fiának: Egy harmadik asszony is közeledbe tolakszik majd. Erre már szavakat is nehéz lesz találni. Időben szólj: az ajtónállókat kijátszva jelenik majd meg egy vacsorán, amelyen részt veszel. Nem áthat illatszerekkel elhalmazni téged. Könnyeivel öntözi lábadat, kibontott hosszú hajával törölget majd. De ne rá hallgass, hanem a megbízható Simon farizeusra. Neked ő a szövetségese a bűn elleni szent háborúban. Hozzá és a hasonló realitásérzékkel megáldott társaihoz küldelek, nem ehhez a hisztérikához.

Ezt mondta volna?

A címeres gazember. És ezt is mondta az ő egyszerűen született fiának: Egy dologról nem akartam szót ejteni, de csak kikívánczolgat belőlem. Hol is kezdjem? Nos, arról van szó: kerülhetsz olyan helyzetbe, hogy megfeszítenek, de csak egy kicsit. Vagyis hát... Szóval magam sem tudom. De abban biztos lehetsz, hogy te külön vagy a többiekkel. Akik melletted nyögnek és sóhajtoznak a kereszten, azok nagyon nagy bűnösök, címeres gazemberek. Eszedbe ne jusson valami biztatót mondani nekik. Nem akarok tippeket adni, de arról szó sem lehet, hogy veled lesznek a paradicsomban. Én nem hozzájuk küldelek.

Ezt mondta volna?

Az okostojás. És ezt is mondta az ő egyszerűen született fiának: A tanítványok között is lesznek azért furák alakok. Az egyik majd amolyan okostojásként viselkedik, mindig tudni akarja, honnan jössz, hová mész. Aztán a döntő órában elkésik a találkozásról, és még ő szab feltételeket, hogy látni akar, meg tapintani! Hogy méltóztatnál neki és csak neki is megjelenni. Na, felejtjük el az ilyen alakokat is, én nem hozzájuk küldelek, hanem azokhoz, akik kértelkezés nélkül hisznek.

Ezt mondta volna?

Nem azért. Hanem. Úgy szerette Isten az egyházat, hogy meg akarta tisztítani a Nikodémusoktól és a rossz hírű nőktől, a kételkedőktől és a bűnösöktől? Ő csak a tisztákhoz küldte egyszerűen született fiát? Isten országába előzetes engedélyt kell szerezni? Regisztrálni kell? Oda csak kötelező alkalmassági vizsga után lehet bejutni? Nem, az evangéliumban nem ezt olvassuk. Hanem így szól az ige: „...úgy szerette Isten a világot, hogy egyszerűen született Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” És így: „Isten nem azért küldte el a Fiút a világba, hogy elítélje a világot, hanem, hogy üdvözüljön a világ általa.”

● FABINY TAMÁS

Imádkozzunk! Urunk, köszönjük, hogy te úgy szeretted a világot, hogy egyszerűen született fiadat adtad... Ámen.

„A szél fúj, de nem tudod, honnan jön, és hová megy”

A tervezhetetlen misszió

Lapunkban három évvel ezelőtt jelentkeztünk utoljára bővebb beszámolóval a felvidéki magyarok között folyó misszióról *Átlépett határok – Határtalan misszió a határon túl* címmel. Azóta semmi sem úgy történt, folytatódott, ahogy elterveztük. Isten – hála neki – mindent másként gondolt és valósított meg...

Új szolgálati helyeinkről tudomást szerezve olykor a kegyesebbeknél is kegyesebbek kérdezik meg: „Na és vannak már tömeges megtérések?”

Nincs ébredés

„A szél fúj, de nem tudod, honnan jön, és hová megy.” Ki hinné, hogy teológiai-
lag milyen képzetlenek és milyen „csipkelődők” tudnak lenni azok, akik magukat ugyan hívőnek tartják, de a pálya széléről, csípőre tett kézzel nézik az eseményeket, hogy csupán kritizálhassanak. Bizony, sokakból hiányzik a hűség és a rendszeresség, hogy kitartóan és állhatatosan imád-

elementáris erejű ébredés. Vannak csendes életújulások. Egy-egy, hol itt, hol ott. És ezekért nagyon hálásak vagyunk. De nemcsak ezekért, hanem a kíváncsiakért és a keresőkért is, akik korábban közömbösek voltak. És a sok-sok gyermekért, fiatalért. Ám ne szaladjunk ennyire előre...

Hát akkor mi van?

Valóban, mi van, ha este fél tízkor – egy budapesti villamosról – hív fel egy püspök egy lelkészt, hogy tudna-e biztosítani a felvidéki Sajógömörbe egy missziói szolgálatot? Akkor az van, hogy a volt sajógömöri lelkész két évtizedes imádsága hallgattatik meg! Akkor az van, hogy egy testvérgyüle-

hogy sok-sok szív reményét teljesíti be az, aki rólunk soha meg nem feledkezik!

És akkor mi van, ha egy frissen nyugdíjba ment lelkész keresi új szolgálati helyét, és éppen a Felvidéken szolgálók egyikét kérdezi meg a lehetőségekről? Vagy amikor egy budai konyhában hárman egy új szolgálat lehetőségéért imádkoznak? Akkor az van, hogy egy hétre rá már – a BKV, a MÁV és egy missziói szolgálati gépkocsi segítségével – Isten a „legeslegek” közé, azaz a felvidéki magyar evangélikus szórványokba viszi engedelmes szolgáját. Mert az ott élők a leginkább magukra hagyatottak, a legkevesebb figyelemmel kísérték, a legkisebbek, a legerőtlenebbek. És lám, a mi Urunknak rájuk is van gondja! Ráadásul most már nem alkalomadtán, hanem rendszeresen.

És akkor mi van, amikor egy Felvidéken is szolgáló magyarországi iskola-lelkészt áthelyeznek, s ezzel határon túli szolgálata megszűnik, majd néhány hónap múlva váratlanul újra lehetősége nyílik e szolgálatra? Akkor – aki nyitott lelki szemekkel jár – hálát ad a váratlan dolgot intéző mennyei Gazdának.

Az ott élők a leginkább magukra hagyatottak, a legkevesebb figyelemmel kísérték, a legkisebbek, a legerőtlenebbek.

És lám, a mi Urunknak rájuk is van gondja!

kozzanak az ébredésért, a megújulásért. Viszont többnyire épp ők a számonkérők.

Természetesen őket is szeretjük, ezért nekik (is) üzenjük: Felvidéken, az evangélikus magyarok között (még) nincsen

kezet hatéves szolgálatára mond igent az Isten! Akkor az van, hogy az évekkel ezelőtt alakult Felvidéki Magyar Evangélikus Missziói Központ munkájának egyik gyümölcsét érleli be az aratás Ura! Akkor az van,

„Hiszen kifogynék az időből, ha szólnék...” – olvassuk *A zsidókhoz írt levélben* az ószövetségi hithősökkel kapcsolatban (Zsid 11,32), és ezt mi is elmondhatjuk. De azért valamiről még említést kell tennünk. Mert mit szólunk akkor, amikor egy angol család tagjai éreznek arra indítást, hogy a Felvidéken szolgáljanak?

Nem, nem azonnal indulnak el, hanem imádkozni kezdenek, és ebbe angol gyüle-

kezetükből másokat is bevonnak. Hogy ne a saját akaratuk legyen meg, hanem a misszió Uráé. És egyszer csak – mint amikor a piros lámpa zöldre vált – határozott igent kapnak: a magyarországi gyülekezetekkel együtt szolgáló és a határon túl évek óta munkálkodó angol misszió mögéjük áll, és idén januárban el is kezdik szolgálatukat a Felvidék gömöri régiójában gyerekek és fiatalok között, az ottani evangélikus misszióval és

gyülekezetekkel közösen. Hát ez van. Továbbá testvérgyülekezeti kapcsolatok ki- és beteljesedése, átjáró szolgálatok, oda is, ahova soha még... és így tovább.

Hogyan tovább?

A választ csak az Úr tudja! Annyi bizonyos, hogy ahol néhány éve még csak négy-öt hittanos volt, most több mint száz van. Ahol két-három idős testvér sopánkodott, és emlegette a dicső múltat, ott Isten olyan polgármestert adott egy kétszázötven lélekszámú, kilátástalan helyzetben lévő magyar ajkú falunak, aki igényli, kéri, ösztönzi az egyházi szolgálatot. Olyan polgármestert, aki a gyülekezeti és missziós alkalmakon személyesen is jelen van. (Meg is sokszorozódott a gyülekezeti alkalmak látogatottsága.)

Az is bizonyos, hogy olyanokkal voltak mostanság lelkipásztori beszélgetések, akik ilyenről még csak nem is hallottak. Olyan helyeken voltak bibliaórák, ahol évtizedek óta nem. Olyan kamaszkorúak jöttek ifjúsági alkalmakra, akik a hétvégeken vagy diszkóba jártak, vagy csak úgy lődörögtek a falvak félig kihalt utcáin.

Lelkészközpontú és lelkésszükségű gyülekezeteink talán el sem tudják képzelni a felvidéki helyzetet. ►

Hogy ahol évtizedek óta nincs anyanyelven tudó lelkész, ott helyi laikus asszonyok oktatnak magyar nyelven hittant, szerveznek táborokat. Angol és magyarországi magyar szolgálók egyaránt megtiszteltetésnek érzik, ha e táborokban ezekkel az asszonyokkal munkálkodhatnak közösen az Isten dicsőségére és a különböző településekről érkező (túlnyomó részben evangélikus) fiatalok épülésére, életújulására.

A kérdés így szólt: „Hogyan tovább?” Nos, csak hála lehet a szívünkben, hogy Urunk rendezi és szervezi a jövőt: „...aki elkezdte bennetek a jó munkát, elvégzi a Krisztus Jézus napjára.” (Fil 1,6)

Ora et labora

Isten arra tanít bennünket, hogy imádkozzunk és dolgozzunk. Behelyezett egy szőlőskertbe vagy, ha úgy tetszik, szántóföldi művelésbe, ilyen-olyan, de általában kevesebb, mint több képességgel. Így cselekedett, hogy ne magunkra nézzünk, hanem rá. Ne eredményt várjunk, hanem az ő dicsőségének kivetítődését szemléljük a felvidéki magyar (és nem magyar) evangélikusokon (és nem evangélikusokon). Kivételezettek lehetünk azért, mert megengedi, hogy bepillantassunk műhelytitkaiba. Olykor még azt is engedi látnunk,

hogy a „titkos bánya” mélyéből, ahol „formálja terveit”, mit hoz fel.

Köszönet

A három évvel ezelőtti hirdadásunk után sokan kezdtek imádkozni a felvidéki misszióért, és néhányan anyagilag is támogatták. Egy gyülekezet havi rendszerességgel küld adományt azóta is. Isten áldja meg az imákat, az imádkozókat, az adományokat és az adományozókat!

Ha valakit Isten az imádkozás és az adakozás szolgálatára indít, akkor lelkészén keresztül elérheti a misszió munkatársait az e cikk kereteit meghaladó információkért, az országos egyház pedig számlaszámot tud adni a támogatási összegek befizetésére. (Lásd a keretes információt!)

A Felvidéki Magyar Evangélikus Missziói Központ munkatársai és önkéntesei nevében köszönünk minden lelki, személyi és anyagi segítséget!

● LÓCZY TIBOR ÉS GARÁDI PÉTER

TERÉK EVELIN FELVÉTELEI

A segítség konkrét formáiról további információk kaphatók a missziói központ vezetőjétől, Lóczy Tibortól (e-mail: loczytibi@centrum.sk). A sajkögömöri (Szlovákia) székhelyű Felvidéki Magyar Evangélikus Missziói Központ támogatására adományokat a Magyarországi Evangélikus Egyház 11707024-20347257 számú számlájára lehet utalni úgy, hogy az utalás megjegyzés rovatában fel kell tüntetni: „Felvidéki misszióra”.

Nem homokra építenek

Mély, laza homokon futó útra kanyarodik velünk a pickup, a nyitott platós terepjáró, amely a tanyavilágot járja; a platón összezörrennek az ételhordók. Akácliget mögül bukkan fel az aprócska tanya, a kutya harsány csaholással jelzi érkezésünket, mire kapálgató, kendős nénike egyenesedik fel a szőlősorok között.

Ez nem hobbikert, sokkal inkább életforma, azok közül is talán a legősibb. Példás rend uralkodik a tanya körül, sehol egy dudva. Ezen a portán, a sárga, nyírségi homokban csak annak van maradása, aminek haszna van: ehető vagy gyönyörködtet.

A csereételhordó már ott lóg a kerítésen. A tele be, az üres ki. Napi rutin. A tanyagondnok hozza az ebédet, beköszön, Fodor Józsefné pedig dicséri a háziasan főzött ételt. Aztán a lugasnak támasztja a kapát, és szapora léptekkel viszi be az ételhordót a házba.

Odabent múzeumi rend és tisztaság. Vennénk le a cipőnket, hogy ne hordjuk be a homokot, de Fodor néni tréfálkozva tiltakozik: „Innen csak kifelé lehet hordani a koszt!”

Rántott hús, rizs, párolt zöldség. Persze, bőven elég, nem kell már sok a nyolcvanegyedik esztendőben – mondja Fodor néni.

Egyedül él, de tartozik valahová. Azt mondja, hogy a kertvárosi evangélikusok nélkül talán már a világon se lenne.

Csak az ember számít

1992-ben önállósodott a nyíregyháza-kertvárosi gyülekezet, és mindjárt az elején megfogalmazódott a szándék, hogy segíteni kell a kertváros peremén, szétszórt tanyákon élő idős embereket. Többségük az 1700-as években ide érkezett, főként zöldségtermesztéssel foglalkozó tót telepesek leszármazottja. Sok köztük az evangélikus, de a gyülekezet soha nem tett

Az ínséget szenvedőket nem lehet magukra hagyni. Ez a krisztusi parancs adja az erőt a Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközségnek ahhoz, hogy minden nehézség ellenére, az önkormányzat felől fújó ellenszélben is működtesse a tanyán élőket, a hajléktalankat és a rászorulókat támogató diakóniai szolgálatát. „Nem tehetünk különbséget ember és ember között, hiszen Jézus is mindenkire egyforma szeretettel tekint” – vallja Laborczi Géza, a gyülekezet lelkésze.

A személyes kapcsolat mindennél fontosabb – Fodor néni és Laborczi Géza lelkész

különbséget ember és ember között, annak adnak, aki ínséget szenved.

A tanyavilágban évszázadokon át az volt a rend, hogy ha a gyermekek családot alapítottak, átvették a tanyagazdaság művelését, az öregedő, nehezen mozgó szülők pedig beköltöztek a városba, piacra hordták a tanyán termelt árut, s így a család minden tagjának volt megélhetése. Ezt a bejáratott rendszert forgatta fel az erőltetett urbanizációval a kommunizmus: a fiatalok igyekeztek a városba, az öregek pedig magukra maradtak a tanyákon – állítja a gyülekezethez tartozó Bácskainé Pristyák Erika, a Nyíregyházi Egyetem oktatója, aki a tanyavilág szociológiai rendszerét kutatja. Ma ezeknek az embereknek a többsége öregségére vég-

képp magára maradt. A gyülekezet – Joób Olivér legendás és máig tisztelt nyíregyházi evangélikus lelkészről elnevezett – szeretetintézménye róluk gondoskodik.

Testnek és léleknek

„Naponta ezeröttszáz embert látunk el” – mondja Hornyákné Pásztor Enikő, az intézmény vezetője. A 2010-es választásokat követően a fideszes városvezetés – indoklás nélkül – felmondta a gyülekezettel 2003-ban kötött, a szociális ellátással kapcsolatos együttműködési megállapodást, azóta a kertvárosi evangélikus közösség – az állami normatíva segítségével – maga tartja fenn intézményeit. ►

Rántott hús, rizs, párolt zöldség. A testet táplálják, de a lélekről sem feledkeznek meg

A konyhán főzött étel egy részét a városban, szociális ellátás keretében, rászorulóknak, hajléktalanoknak osztják szét, másik részét pedig a tanyavilágban élő idős embereknek viszik házhoz. Az ételért – szociális, illetve jövedelmi helyzet-től függően – térítési díjat fizetnek a gondozottak: legolcsóbban 170, legdrágábban pedig 506 forintért jutnak hozzá a napi egy adag meleg ételhez. „Üzlet, haszon nincs ebben a tevékenységben, nem keresni akarunk az idős embereken, hanem igyekszünk megtartani őket” – állítja Hornyákné Pásztor Enikő intézményvezető.

Demen Szabolcs tanyagondnok, aki egyben a gyülekezet kántora is, azt mondja, hogy a tanyasi emberek többségének a

napi egyszeri meleg étel a legfőbb kapocs a külvilághoz, talán nem túlzás azt állítani, hogy életben maradásuk függ ettől. Mert a tanyagondnok az ebéd mellett az emberi szót is elhozza mindennap. Beszélgetnek, meghallgatnak, lélekben támogatnak, ha kell, vigasztalnak – ez is része mindennapos szolgálatuknak. És persze a tanyagondnok, ha szükség van rá, felvágja a tüzelőt, befűt, kiváltja a gyógyszert a városban, elvégez olyan kisebb-nagyobb feladatokat a ház körül, amelyekkel az idősök fizikai állapotuk miatt már nem boldogulnak.

Egyébként általában az a jellemző, hogy a tanyán élő öregek mindent megtesznek azért, hogy rendben tartsák kör-

nyezetüket. Ezt láttuk Fodor néni portáján is. Laborczi Géza úgy fogalmaz: ez a tisztességes szegénység, kevés jut a mindennapokra, de ettől a parasztemberek lélekben nem csúsznak le, a legvégsőig őrzik méltóságukat.

„A földhöz és az Istenhez való ragaszkodásuk egy töről fakad, s leginkább ez tartja meg őket az ínségben is – teszi hozzá a lelkész. – Igyekszünk a gyülekezet tagjait is bevonni a diakóniai tevékenységbe, de ez ma még nem megy úgy, ahogyan kellene” – mondja Laborczi Géza. Idén ősztől szervezett formában tesznek erre kísérletet, de az igazság az, hogy az aktív, dolgozó, a napi megélhetésért gürccölő embereknek alig-alig van idejük, energiájuk az önkéntességre. Pedig jó volna, ha nem csupán az ünnepeken, az istentiszteleteken találkozónának a városban élők a tanyasi testvéreikkel, mert így alig-alig tudnak fogalmat alkotni azokról a nehézségekről, amelyekkel a tanyán élőknek meg kell küzdeniük – mondja a lelkész.

A gyülekezet persze nem csupán a tanyán élők testi szükségleteinek kielégítésére figyel oda, hanem evangélikus hitük ápolására, megtartására is. A tanyagondnok nem csupán orvoshoz viszi el szükség esetén a tanyán élőket, hanem a gyülekezeti alkalmakra is, körjáratban szedik össze őket a terepjárókkal az adventi, böjti időszakokban – vagy bármikor, amikor a hívő szükségét érzi annak, hogy közelebb lépjen az Úrhoz.

A város peremén, inkább már az akácok birodalmába nyúló, mezőgazdasá-

Balról: Hornyákné Pásztor Enikő, Bácskainé Pristyák Erika és Kovács Erzsébet

gi területen működik a konyha, amelynek épületegyüttesében gyülekezeti terem alakították ki. Többnyire ide járnak be istentiszteletra a tanyán élők, de együtt lehet a közösség a Bolyai téri gyülekezeti központban is. Az egykori iskolát néhány évvel ezelőtt vásárolták meg, lépésről lépésre, saját forrásaikra és a szolidan csordogáló pályázati pénzekre támaszkodva újítták fel. Az oltárt és a szószéket a környékbeli erdőkben nőtt faóriásokból alakították ki az ügyes kezű hívek, s a méretes keresztet formázó Jézus-alakot is maguk készítették. Süt a gyülekezeti terem hangulatából, hogy közük van a tárgyakhoz, az őket körülvevő természethez, egymáshoz.

És persze nem csupán az idősek népesítik be az alkalmakon a terem, a gyülekezet lelkészei tudatosan foglalkoznak az „utánpótlás” nevelésével is. Kovács Erzsébet lelkéssel együtt megyünk át a közeli, Dugonics utcai önkormányzati óvodába. Erzsébet végigjárja a csoportszobákat, s egyre népesebb és zajosabb gyereksegreg követi. Nem parancsszóra gyülekeznek, sokkal inkább a következő élmény izgalma tükröződik arcukon. Apró székek-

re telepednek le, és már énekelnek is: „Ki teremtette ezt a világot, az egész világot? Atyánk, Istenünk!”

Közel két tucat gyermeket írtak be a hittanfoglalkozásra, de jellemzően nem mindig ugyanazokból áll össze a csoport. „Jön ez is, jön az is, mindenkit szívesen látok, mert csak az a fontos, hogy itt legyen” – mondja a lelkész asszony.

A felüljárón túl

„Templom? Persze sok szó esett erről kezdetben, a gyülekezet önállósulásának idején” – emlékszik vissza Laborczi Géza. Az egyre fejlődő Bolyai téri épületet ma már otthonának érzi a gyülekezet, a földszintet szépen felújították, az emelet rendbetétele még hátravan. A kert derűs időben megtelelik étellel, főző-, sportversenyeket rendeznek, a tanyasi konyha körüli ligeterdőben pedig nyaranta napközisek táboroznak.

Nyíregyházán úgy tartják, hogy „a felüljárón túl” egy külön világ terül el. A Kertvárosban élő evangélikusok érezhetően belakták ezt a világot, ahol már kertekké, ligetké, tanyákká olvad szét

Demen Szabolcs tanyagondnok

a nagyváros. Az is nyilvánvaló, hogy az egymás iránt érzett, manapság szinte már unikumnak számító felelősségtudat valóban átítatja mindennapjaikat.

Nem bővelkednek, minden apróságért meg kell küzdeniük. De szorosan fogják egymás kezét, s így sikerre vannak ítélve.

● ILLISZ L. LÁSZLÓ

A hittanfoglalkozáson mindenkit szívesen látnak, csak az a fontos, hogy itt legyenek

Kérjük, személyi jövedelemadója 1%-ának felajánlásával támogassa a Magyarországi Evangélikus Egyház diakóniai tevékenységét. Technikai szám: 0035.

A civilszervezeteknek adott egy százalék mellett felajánlhatja adója másik egy százalékát is az egyházak társadalmi szolgálatának segítésére. Ezzel a rendelkezésével még egyszer támogathatja embertársait!

MEGHÍVÓ

KIRÁLYFÖLDI ÉS BARCASÁGI
CSÁNGÓ MAGYAROK
REFORMÁCIÓI ZARÁNDOKLATA

CSÁNGÓ MAGYAROK VILÁGTALÁLKOZÓJA

BRASSÓ ÉS HÉTFALU (BRASSÓ MEGYE, ROMÁNIA) 2016. JÚNIUS 30. – JÚLIUS 2.

*Szeretettel hívunk és várunk minden kedves érdeklődőt
2016. június 30. és július 2. között a barcasági
evangélikus gyülekezetekben sorra kerülő
REFORMÁCIÓI ZARÁNDOKLAT – KIRÁLYFÖLDI ÉS BARCASÁGI
CSÁNGÓ MAGYAROK VILÁGTALÁLKOZÓJÁRA.*

Az esemény fővédnöke:

Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke

Védnöke:

főtiszteletű **Adorjáni Dezső Zoltán** püspök

További részletek és információk:

www.evangelikus.net

www.facebook.com/evangelikus.net

Adorjani Dezső Zoltán
püspök
Romániai Evangélikus-
Lutheránus Egyház

Konstruktív kisebbség

Rátarti, nyakas nép lehetünk mi, magyarok, hiszen gyakran olvassák a fejünkre a minket egyébként nagyon szerető és tisztelő román hatóságok, hogy nem vagyunk sem lojális, sem konstruktív kisebbség. Lázongó, nonkonformista, ázsiai beütésű viselkedésünkkel nemcsak az európai normáknak, de a mértékletesség iratlan törvényeinek sem teszünk eleget. Mi valami ezer s egynéhány éve idetévedtünk a románság kies vidékére, és egyszerűen máig nem tanultunk meg európaiak és civilizáltak lenni, mint az a melegszívű befogadó nemzet, amely – mint állandóan fújják – végül is tisztel, szeret és tolerál minket.

Mi a történelemből sem tanultunk semmit, ugyanis – s ebben van némi igazság – valahogy nem tudunk olyan értékalkotó, konstruktív közösséggé lenni, mint a modellértékű erdélyi szászok. Annak ellenére, hogy minden jogunk biztosított, messze az általános nemzetközi normákon túli mértékben, nekünk mindig több és más kell, mindig van valami extra igényünk. Mi mindig lázongunk, elégedetlenkedünk, ami, persze, sérti a befogadó többség méltóságát. Bizony, bizony tanulhatnánk már a konstruktív, kooperáló erdélyi német kisebbségtől, s akkor lehet, mi is kapnánk ajándékba egy magyar nyelvet is beszélő, jó hazafi államelnököt.

Azon törtem a fejem a minap, hogy jószágos mostohánk agytekervényeiben mit is jelenthet az a fogalom, hogy konstruktív kisebbségi magatartás. Szerintem első lépésként eleget kellene tennünk sok többségi polgártársunk „jogos” igényének – amint azt elég gyakran megfogalmazzák –, „visszamehetnénk a fenébe”, oda, a lakatlan pusztáinkra meg Budapestre, ahonnan jöttünk, s ahonnan magunkkal hoztuk nyershús-evő összeférhetlenségünket.

Íme a legszebb konstruktív szász példa: 1945 és 2016 között a közel nyolcszázéves erdélyi, bánági, bukovinai német közösség szinte eltűnt. Eltűnt, de nem nyomtalanul, hiszen itt hagyta jól épített, fejlett falvait, városait, értékes műemlékeit, szokásainak, mentalitásának, szervezetségének, civilizációjának töredékeit.

Azt is megtanulhatnánk az újabb kori szász maradványoktól, hogy ne legyen szükségünk se politikai szervezetre, se saját érdekképviseletre, se ilyen-olyan autonómiaformákra, etnikai alapon szerveződő enklávákra. Nekik nem kell sem zászló, sem címer, sem himnusz, sem az anyanyelvhasználathoz való jog,

egyházi tulajdonú iskola... Jó nekik az, amit kegyként ajándékba kapnak. Csendesen beérik néhány múzeummal alakított ingatlannal, évente egyhetes, „volkstümlich” találkozóra s néhány elismerő szóval az uralkodó hatalom részéről. Amit az utóbbi külön is dicsérettel honorál, az az, hogy sok évszázados örökségükből a szászok mostanában már nemigen igényelnek vissza semmit. Ha valamit mégis, annak értékes részét felajánlják a köz javára, pontosabban átadják „jogos” tulajdonosának, az államnak.

Bezzeg ezek az izgága, rátarti, lázongó magyarok az Óperenciás-tengeren túlra is elmennek, hogy például iskoláikért, épületeikért, köztük a Székely Mikó Kollégiumért harcoljanak! Panaszkodnak, kiabálnak, információs könyveket osztogatnak, aztán a történelmi magyar egyházak – követeléseikkel – a maximumig feszítik a húrt. „Jogtalanul, erkölcsstelenül és pusztá nyereségvágyból” igénylik vissza mindazt, ami valamikor az övék volt...

Egy másik nagy erénye velünk szemben a német kisebbséghez tartozóknak, hogy itteni helyzetükről minden megnyilatkozásukban csak szépet, jót és konstruktívát mondanak.

Nos, kedves olvasóink, mi, a nyugtalan, romboló magyar hordák, mi valahogy száz év alatt sem voltunk képesek eltűnni, és még mindig van egy csomó furcsa követelésünk. Ragaszkodunk olyan ósdi, idejéltűlt dolgokhoz, mint hitünk, anyanyelvünk, jelképeink, iskoláink, temetőink, nemzeti identitásunk és az ezekhez hasonló haszontalanságok.

Mit is akarunk mi? A válasz egyszerű: csupán azt, ami jár az emberi méltósághoz, ami megilleti a tisztességes életet, ami a miénk, ami őseink fáradságos munkájának gyümölcse. Semmi sem kell, ami a másé. Nagyon szeretnénk konstruktív magyar nemzetközösség lenni, lojális, értékeremtő állampolgárok és tisztességes adófizetők közössége. Sőt miért ne lehetne barátként, partnereként, egyenlő értékű és jogú állampolgárként együtt építeni, gyarapítani a közös hazát?! Ahhoz viszont, hogy a dolog „közös” legyen, és megvalósuljon a társadalmi béke, a mindenki által óhajtott normalitás, két dolog még szükséges: konstruktívan gondolkodó, lojális állam és sok jó szándékú, értelmes ember.

Lehet, hogy ez egyelőre utópia, de a remény hal meg utoljára. És éltetheti bennünk a reményt az első pünkösdi felidézése is. Amikor szót tudtak érteni a különböző nációkhoz tartozók. Mert ugyanaz a Lélek munkált bennük. ●

Gammalsvenskby

Svéd evangélikusok faluja Ukrajnában

Magazinunk legutóbbi számában emlékeztünk meg a magyarországi németek kitelepítésének hetvenedik évfordulójáról. Ahogyan írtuk, a második világháború után nemcsak Magyarországon, hanem a környező országokban is kollektív felelősség alá vonták a német lakosságot. A kitelepítés azonban korábban sem volt ismeretlen gyakorlat. Szerzőnk jóvoltából most egy ukrajnai település lutheránus (!) lakosainak különös kálváriáját tárjuk olvasóink elé.

Keleti szomszédunk, Ukrajna sajnálatos módon évek óta hatalmas gazdasági és társadalmi válsággal küzd. Az ország nemzetiségi-vallási kérdésekben is nagyon megosztott, a hírek azonban – természetesen módon – főként a kárpátaljai magyarokról és a kelet-ukrajnai oroszokról szólnak, noha az országban számos más nemzetiség él: fehéroroszkok, lengyelek, bolgárok, görögök, románok és számos más kisebbség. Az egyik legkisebb nemzetiség az evangélikus vallást követő svéddeké.

Cáridők hercehurcája

A svéd telepesek a 18. század végén alapították meg saját településüket, amelyet Ósvédfalunak (svédül Gammalsvenskby) neveztek el. Lakossága eredetileg a mai Észtsországhoz tartozó Dagö (Hiiumaa) szigetéről származott, amely egykor Svédország része volt, de az 1700–1721-es nagy északi háború következtében a svéddek elvesztették Észtsországot, így a sziget Oroszországhoz került.

A cári hatóságok II. Katalin orosz cárnő uralkodásának idején, 1781 augusztusában a sziget svéd lakosságának egy részét hamis ígéretekkel Dél-Ukrajnába költöztették, hogy a harcokban elpusztult – korábban a Krími Kánsághoz tartozó – területet újra felvirágoztassák.

Az áttelepítésről nagyon eltérő képet rajzolnak a korabeli források. Sokaknak nem volt választási lehetőségük. Másrészt az áttelepítésre kijelölt, szegény és elnyomott lakosok – az akkori viszonyokhoz képest – remek, nagylelkű ajánlatot kaptak: útköltéséért a felnőttek négy rubelt és gyerme-

kenként tizenöt kopejkát. A nyolc hónapos utazás viszontagságait a kitelepítettek mintegy ezres tömegének harmada nem élte túl. Amikor pedig megérkeztek, nagy csalódás várt rájuk. A hagyomány szerint új lakóhelyüket meglátva az első mondatuk ez volt: „Nu vāra ve rātt narrander!” („Most pedig tényleg becsaptak minket!”)

A megígért kész házak helyett kunyhók várták őket, évekig nyomorogtak, amíg végül sikerült a két kezük munkájával felépíteni a falut. Az „új világban” töltött első esztendőben szintén sokan vesztették életüket, az egyházközségi nyilvántartás szerint 1783 márciusában már csak százharmincötven éltek a svéd telepesek közül.

Az első evangélikus fatemplomot Patyomkin herceg költségére emelték, ez a 19. század közepén tűz martaléka lett. A következő templom kőből épült, de ezt 1929-ben a hatóságok bezáratták. A telepeseket először – Patyomkin herceg megbízásából – Johan Adolf Europaeus finnországi evangélikus lelkész gondozta.

Az áttelepítés sikertelensége miatt a cári hatóságok 1804–1805 között németeket hoztak a környékre, akik Gammalsvenskby közelében létrehozták az evangélikus Schlängendorf és Mühlhausendorf, illetve a katolikus Klosterdorf falut. Alaposan megváltoztak a nemzetiségi viszonyok a vidéken, a svéddek kisebbséggé váltak. Az egyházi személyek és a tanítók is többnyire németek voltak. Ez önmagában is sok súrlódást okozott a két közösség között, de a fő problémát a megművelhető termőföldek szűkössége jelentette, mivel az új falvak a svéd telepeseknek ígért földeken épültek. Az elkövetkező évszázadokban Gammalsvenskby megsemmisítette a háborúkat (krími háború, első világháború, fehér és vörös csapatok harca), éhínségek és betegségek is tizedelték a falu lakosságát. Noha ígéretet kaptak, hogy nem kell katonai szolgálatot teljesíteniük, a svéd férfiakat rendszeresen besorozták a cári hadseregbe.

Az iskola kötelező volt minden gyermek számára. A gyerekek először svédül tanultak meg olvasni, majd a német és az orosz nyelvet igyekeztek elsajátítani. Egy kevés földrajzi ismeretet is szerezhettek, továbbá az evangélikus katekizmust kellett fejből tudniuk. Annak ellenére, hogy évszázadokon keresztül szinte semmi kapcsolatuk nem volt Svédországgal, a svéd lakosok megőrizték hagyományos kultúrájukat és a saját régi svéd tájszólásukat (Östsvenska), ami leginkább az evangélikus hitükhöz való ragaszkodás eredménye volt.

Hazát keresgélő évtizedek

Az ukrajnai svéddek először egy Nymann nevű herszoni svéd gyógyszerész „fedezte fel” 1835-ben; ő utóbb Finnországban nyomtatott svéd nyelvű énekeskönyveket és Bibliákat küldött a faluba. Kevésel később az észtsországi svéddek történetével foglalkozó balti német tudós, Carl Russwurm került közelebbi kapcsolatba az ukrajnai svéddekkel 1848–1850 között,

Svédországi szolgálattevők Gammalsvenskby evangélikus gyülekezetében

öt Wilhelm Lagus finnországi svéd tanár követte 1853-ban. A krími háború miatt a látogatások megszakadtak, a hetvenes-nyolcvanas években azonban kapcsolatok épültek ki a finnországi svédekkel. Az 1800-as évek végén Svédországban gyűjtést szerveztek, hogy az ukrainai faluban új svéd evangélikus templom épülhessen. Ezt 1885-ben szentelték fel.

Gammalsvenskbyben évről évre emelkedett a svédországi látogatók száma, s ez komolyabb kulturális fellendülést hozott: a helyi lakosok megismerkedtek a kortárs svéd irodalommal, és svédországi újságokra is előfizettek. A gyümölcsöző kapcsolatnak az első világháború vetett véget, az 1917-es októberi orosz forradalom után pedig nagy éhínség tört ki, amelyet csak 1922-ben sikerült legyőzni – svédországi segítséggel. A sanyarú viszonyok hatására – főként egy nacionalista mozgalom kezdeményezésére és Nathan Söderblom uppsalai érsek támogatásával – sokan kérvényezték visszatelepülésüket Svédországba. Hosszas, szinte egy évtizedes bürokratikus eljárás után 881 személynek engedélyezték a kivándorlást. Ők 1929. augusztus 1-jén érkeztek Svédországba, ám közülük mintegy százan tovább is utaztak Kanadába, Manitóban telepedtek le. Gammalsvenskbyben 895 svéd származású személy maradt.

Az Ukrajnából érkezett visszatelepülők többségét a svéd hatóságok Gotland szigetén teleptették le, de nem maradhattak egységes közösségben. A helyi lakos-

ság ellenszenvvel fogadta a jövevényeket, mivel akkoriban a gazdasági világválság miatt maguk is nélkülöztek. A betelepülők az olcsó mezőgazdasági vagy cselédmunka között választhattak. A rossz fogadtatás és a kilátástalan helyzet miatt egyes családok már néhány hét múlva visszaköltöztek ukrainai szülőföldjükre. Az akciót a svéd kommunista párt támogatta néhány aktivistájuk segítségével és a Komintern által odaküldött tagjaival. A Gammalsvenskbybe visszatért kétszázötven személy létrehozott egy földművelőszövetkezetet, amely a Svedkompartija (Svéd Kommunista Párt) nevet viselte.

Sztálini purgatórium

A visszatelepültek és az ottmaradtak életében a következő évek újabb nehézséget hoztak, a kommunisták által mesterségesen előidézett ukrainai holodomor (éhínség) hatására újabb kivándorlási hullám indult el. A hatóságok azonban megátolták ezt a mozgalmat: akik aláírták a kitelepülési listát, azokat a titkosrendőrség letartóztatta, a hangadókat börtönbe zárták. A következő években többen a sztálini tisztogatás áldozataivá váltak. Így nem lehet csodálkozni, hogy amikor a második világháború során a németek 1941. augusztus 25-én bevonultak a faluba, felszabadítóként fogadták őket, bár később a tekintélyelvűség és az arrogáns viselkedés sokakat kiábrándított.

A német visszavonulás során, 1943-ban a svédek evakuáltak a területről, de nem Németországba vitték őket, amint ígérték, hanem sokan a megszállt Lengyelországba, Krotoszynbe kerültek. A háború befejezése után a hatóságok közel százötven svédet elfogtak, és a sziktivkari munkatáborba küldték. 1947-ben azonban visszatérhettek Ukrajnába. A többieknek sikerült Svédországba vagy egyenesen vissza, Gammalsvenskbybe jutniuk.

A második világháború után a falu a Verbivka nevet kapta. 1951-ben a templom (a helyi szóhasználatban *kircha*) Komszomol-klub, később mezőgazdasági raktár lett. Szintén ugyanebben az évben a lengyel–szovjet területcsere keretében mintegy kétezer-ötszáz ukránt teleptettek be, akik az eredeti lakosokra mint náci kollaboránsokra tekintettek.

A Szovjetunió bukása után ismét fellevenedtek a kapcsolatok Svédországgal. A svéd evangélikus egyház és Gotland tartomány rendszeres anyagi támogatást nyújt. A közeli Kahovka városban 1994-ben megalapított egy svéd tulajdonú cég, a Chumak.

Ma a falunak közel kétszáz svéd származású lakosa van, de közülük csak kevesen beszélik folyékonyan anyanyelvüket. Gammalsvenskby címerében azonban ott vannak a svéd nemzeti szimbólumok: három korona és kék kereszt arany mezőben. 2008-ban a svéd királyi pár is ellátogatott a községbe.

● BIKFALVI GÉZA

Kelenföldi capriccio

Templomkert – családi nap és piac

Az Evangélikus Élet múlt heti hírlevelében „címlapfotó” tudósított arról, hogy május 1-jén a 3. *Templomkert családi piknik és piac* nyitánya volt Kelenföldön a Fabiny Tamás püspök igehirdetői szolgálatával tartott istentisztelet. Az onnan kikerkezőket a templom kertjében kialakított termelői piac, bográcsban főtt ételek, grillezett készítmények és a kürtöskalács finom illata fogadta. (Az ebéd bevételeivel a Bányaterenyé–Szúpaták–Pásztói Evangélikus Egyházközséget támogatják, ahol „Templomkert mintagazdaságot” alakítottak ki.) Gáncs Tamás igazgató lelkész megnyitóbeszéde után változatos programok szórakoztattak kicsiket és nagyokat. Bár időközben (május 8-án) Kőszegen is lezajlott egy hasonló egész napos alkalom, Kiss Tamás jóvoltából a fővárosi esemény felidézésével kívánunk magazinunkban is „reklámot csinálni” a termelők és a vásárlók közötti közvetlen kapcsolat kialakítását célzó evangélikus projektnek, amely – idén először – saját udvarral lesz jelen július 22–31. között a Művészetek Völgyében, a taliándörögdi evangélikus templom kertjében.

● Kiss TAMÁS képriortja

Fedezzük fel a vizsolyi Biblia értékeit!

A református Betlehem őrálói

Az első magyar nyelvű teljes Biblia szülőföldjén, „a református Betlehemben”, azaz Vizsolyban jártunk, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához közeledve az Evangélikus Élet olvasói számára közelebb hozzuk az itt kinyomtatott Szentírás történetét. Megismerkedtünk a helyi református lelkésszel, Kovács Zsolt Leventével és a gyülekezet mindennapjaival. Sorozatunk első része róluk szól.

„A mi gondjainkra bízta a mindenható Úristen azt a bibliafordítást, amely először vonult be a magyar történelembe, és vált vizsolyi Biblia néven ismertté” – mondta büszkén Kovács Zsolt Levente református lelkész, amikor a Mantskovit Bálint Könyvesházba és a hozzá kapcsolódó Nyomdatörténeti Múzeumba invitált bennünket.

A vizsolyiakra azonban nem csak a Biblia bízott: csodálatos templomuk van, amely 2014 óta kiemelt nemzeti érték. Az Árpád-kor legnagyobb freskóanyaga itt maradt fenn, restaurált állapotban láthatók e a műalkotások a nemrégiben felújított templomban. Ezeket az egyházi kincseket mutatják be a zárándokoknak, az idelátogató gyülekezeteknek, kirándulóknak, érdeklődőknek.

A lelkészt először a vizsolyi Biblia történetéről kérdeztük.

– A vizsolyi Biblia településünkön látott napvilágot 1589 és 1590 között. Mantskovit Bálint lengyel nyomdász-mester vállalkozása volt a kivitelező. Érdekes, hogy a jelenlegi gyülekezet tiszteletbeli támogatója, patrónusa, a család kesei leszármazottja, Mantskovit Tamás Tokajban lakik, és alkalmazott grafikusként maga is továbbvitte a családi tradíciót. Rákóczi Zsigmond, a település földesura, a későbbi Rákóczi fejedelmi dinasztia alapítója volt az, aki pártfogásába vette a bibliakiadás nagyszerű ügyét, ő finanszírozta kétszáz rénus – azaz rajnai – aranyforinttal. Sőt itteni uradalmában helyet adott a Mantskovit családnak, a nyomta-

tóműhelynek. Igazi reneszánsz kézműves könyvnyomató műhely volt ez, betűszedő legény, betűöntő- és az iniciálét faragó mester is dolgozott benne, de a nyomdász Bécsből és Alsó-Németországból is szerzett be betűkészleteket. A papírt a nagy munkához a templom előtt kanyargó úton járó borkereskedők hozták Lengyelországból, Krakkóból.

A kötés kézműves technikával készült. Minden példány a megrendelő igényei szerint alakult. A fejedelmi példányok drága ezüst- vagy aranyveretes kötést kaptak, a gyülekezetek, városi tanácsok vagy kollégiumok számára pedig egyszerűbb bőrbe kötötték őket. Mintegy nyolcszáz példány készült el. Jellemző: a reformáció idején és az utána következő évtizedekben ak-

kora volt az igeéhség, annyira várták már a teljes magyar Szentírás megjelenését, hogy a nyolcszáz példány gyakorlatilag előjegyzésben elkelt. Szabó András irodalomtörténész-professzor kutatásaiból tudjuk, hogy az 1591 végén elhalálozott Károli Gáspár hagyatéki anyagában már csak hét eladatlan vizsolyi Biblia szerepelt.

– Mit lehet tudni a példányokról? Mi történt velük?

– Az ellenreformáció idején a magyar nyelvű Szentírás sorsa Magyarországon az indexre helyezés, a tiltás volt, több kiadást máglyán égettek el. Ezért a későbbiekben külföldön, Németországban és Hollandiában nyomtatták ki a Bibliákat, majd szekereken, kereskedők segítségével próbálták becsempészni az országba. De nem mindig jutottak el a rendeltetési helyükre. Például Komáromi Csipkés György gyönyörű, fantasztikusan díszes bibliakiadásának példányait az egri püspök megtalálta, elkozbotta, és Eger városának főterén elégettet-

te. Gyakran óriási kockázatot vállaltak, életüket, családjukat, vagyonukat, boldogulásukat, karrierjüket veszélyeztették azok, akik a Biblia terjesztésével, kiadásával foglalkoztak. Mantskovit Bálint is számíthatott arra – hithű protestánsként –, hogy üldöztetés fogja érni. A vizsolyi Biblián munkálkodók sokat kockáztattak a nyomtatással, ezért is siettek. Nyomdatechnikai bravúrnak számított, hogy másfél év alatt ekkora munkát el tudtak végezni. Bármikor lecsaphattak ugyanis a császári hadak. De fontos megjegyezni, hogy Rákóczi Zsigmond akkora tekintéllyel bíró patronus volt a maga politikai, katonai erejével és kapcsolataival, hogy nemcsak anyagilag tudta támogatni a bibliakiadást, hanem védelmet is nyújtott a vállalkozásnak.

A vizsolyi Biblia címlapjára Károli Gáspár rányomtattatta, hogy „Istennek Magyarországon való anyaszentegyházának épülésére” készült ez a kiadás. Ezt azért is fontos hangsúlyozni, mert közösségi ügy-

ről van szó. Ma már műkincsként is számon tartjuk a vizsolyi Bibliát, amely a magyarországi tipográfia egyik legnagyobb alkotása.

Kiadásának négyszázhuszonötödik évfordulóján, 2015-ben nagyszabású rendezvényekkel ünnepeltük meg az eseményt. Országos vándorkiállítás is rendeztünk a Samodai József Zuglói Helytörténeti Műhely közreműködésével, Millisits Máté művelődéstörténész rendezésében. Szeretnénk a Szentírástól való elidegenedés ellen tenni. Szeretnénk, hogy az emberek megismerjék, értékeljék és újra felfedezzék a vizsolyi Bibliát. Mekkora csoda, mi csoda érték, hogy Isten kijelentést adott a magyar nép életében! Ezért őrizzük, gondozzuk örökségi programokkal, rendezvényekkel, nyelvművelő konferenciákkal; az első teljes magyar bibliafordítás irodalomtörténeti jelentőségét is hangsúlyozva próbáljuk az ige hirdetés ügyét előrevinni az egyházközösség munkálkodásával. ►

Nagyszerű közéleti személyiségek, tudósok, akadémiai tagok állnak az ügy mellé. Nemrégiben a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója, Csorba László volt nálunk előadni, hogy minél szakszerűbben és igényesebben tudjuk ezt az örökségünket ápolni és gondozni. Ennek jegyében újult meg tavaly a templomunk, amely Magyarország egyik legértékesebb Árpád-kori építészeti öröksége, az ezeréves magyar keresztyénségnek hű tanúja és szimbóluma. Mellette megnyílt a Mantskovit Bálint nevét őrző nyomdatörténeti kiállítás is. Ennek anyagát V. Ecsedy Judit, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa,

a nyomdászat- és könyvtörténet nemzetközileg is elismert szaktekintélye készítette el. Interaktív biblianyomdászat, digitális vizsolyi bibliás játékok várják a látogatókat, a tablón pedig a teljesség igényével készült bemutató látható a reformáció koráról, a korabeli nyomdászat fejlődéséről.

Minket, vizsolyi reformátusokat az evangélikus testvérekkel is összekötő történelmileg a Mantskovit-nyomda, ugyanis Bornemisza Péter lutheránus prédikátor nyomdai örökségét vitte tovább. Az ő munkatársa volt Sárváron Mantskovit Bálint, tőle vásárolta, majd Bornemisza halála után tőle örökölte meg a nyomtatómű-

hely egyes részeit. Ezért a szakirodalom a vizsolyi Biblia nyomtatóműhelyét gyakran Bornemisza–Mantskovit-nyomdaként is emlegeti. Virágkorát a nyomda itt, Vizsolyban élte, majd Bártfára és Kassára továbbköltözve, Jakob Klöss vezetésével a kassai nyomdaipar későbbi felvirágzását is elhozta. Vizsolyban látott napvilágot az *Index Biblicus* is, amely Mantskovit Bálint értékes hozzájárulása a bibliai szakirodalomhoz, bár őt elsősorban nem bibliatudósokként tartjuk számon, hanem nyomdászmasterként. Ez a bibliai kézikönyv, betűrendes név- és tárgymutató, amely a keresztyén hit és üdvösség szempontjából nélkülözhetetlen igehelyeket gyűjtötte össze, Mantskovit fordítása németből.

– A vizsolyi Biblia itt őrzött példányának elég kalandos volt a sorsa az utóbbi évtizedekben.

– A közvélemény és a társadalom is értéknek tekinti ezt a művet, a kilencvenes évektől hihetetlenül megemelkedett az iránta érdeklődők száma. Egyre többen kerestek fel bennünket, és nem csak gyülekezetek tagjai, bár ma is inkább a protestáns gyülekezetek részéről nagy az

„Krisztus evangéliuma, Istennek hatalma minden hívőnek idvességére.”

(Róm 1,16)

A felirat szerint „a magyar protestáns egyház” által 1890-ben felállított gönci Károlyi-szobor talapzatán olvashatjuk ezt az ígét. Amit megértett Pál apostol, a pogányok misszionáriusa, Luther Márton, a reformáció nagy alakja, azt megértette Károlyi Gáspár is, a gönci prédikátor: hogy Krisztus evangéliuma mindenkinek szól, nem csak az úgynevezett kiválasztottaknak. Hozzáférhetővé kell tenni az evangéliumot úgy, hogy mindenki saját nyelvén hallhassa és olvashassa. Németh László írja: „Ő a szándék, aki magyarul akarta hallani és hallatni Istent, s mert nagyon akarta, hallatta is.” (Németh László: *Az én katedrám*)

érdeklődés. Számon tartott zarándokhely vagyunk. Ennek az is lett a következménye, hogy műkincstolvajok is jöttek – mint kirándulók körülnéztek, és a sokszor nem megfelelő gondossággal őrzött kincset megpróbálták ellopni. Örülünk annak, hogy most már szellemi értéként a hungarikumtörvény védelme alá is tartozik a vizsolyi Biblia, de a biztonságtechnika is sokat fejlődött. 1991-ben, Nagy Zoltán elődöm idején törtek be először a templomba. Több értékes bibliapéldányt is elvittek, de szerencsére később visszakerültek. 2002-ben szervezett bűnözőkből álló csoport volt a rabló. De láttuk az Úristen kegyelmét: sosem engedte, hogy elveszen ez az érték. Valamilyen módon mindig gondoskodott arról, hogy itt, a nyomtatás helyén a Bibliának őrállói helye legyen, és az idelátogatók felfedezék a világot. Amíg nem került elő az említett ellopott Biblia, addig is kaptunk másodpéldányt a sárospataki gyűjteményből, de a kormány is felajánlotta a segítségét. A gyülekezetnek nem volt arra lehetősége, hogy az ősi könyvet restauráltassa – csodával ér fel, hogy a tolvajlás után jobb állapotban kapta vissza a közösség a példányt, mint korábban volt. Most ebben a restaurált állapotban tekinthetik meg a látogatók a templomban.

– Gyülekezetük háttéréről érdeklődöm. Hogyan fejlődött Vizsoly, az itteni kereszténység?

– A középkorban koronabirtok volt a helység, a királynéi udvartartást látta el a környékbeli tíz-tizenkét település. Ispán-sági székhelynek is számított Vizsoly, tehát mindig központi funkciót töltött be. Pálos kolostor is épült itt a középkor folyamán, és egészen a reformáció koráig nagy ívű volt a fejlődés. Ez köszönhető volt

azoknak a német telepeseknek is, akik főleg Gertrudis királyné idejében, II. András uralkodása alatt települtek a koronabirtokra. Több alkalommal országos törvénykező hely volt Vizsoly, Északkelet-Magyarország peres ügyeit innen intézte az országbíró. 1454-ben mezővárosi rangot kapott a helység, 1477-től pedig vásártartási joggal bírt. Mohács után az ország belsejéből nagy-

számú magyar népesség érkezett, ez hozta magával a vidék elmagyarosodását. Később Mágocsy- és Rákóczi-birtokként az ország-rész jelentős intézőhelye, uradalmi központja lett Vizsoly. Ezt követően azonban hanyatlásnak indult, amiben több tényező is szerepet játszott. Az erőszakos katolikus restauráció következtében a település kilencven százalékban rekatolizált, a gyülekezet létszáma emiatt nagyon megcsappant. Az ősi templomot azonban megőrizték az Ige anyanyelvű hirdetésére. Pestis- és kolerajárványok, hadak vonulása, háborúskodás is sújtotta a térséget.

Legutóbb a 20. században nehezítette meg a történelem az itteniek életét. A természetes fejlődési pálya a Kassa környéki települések számára biztosítva volt, szépen gyarapodtak, fejlődtek, ám a trianoni határok meghúzásával teljesen ellehetetlenültek gazdaságilag az itteniek. Kassától való elválasztása miatt a környék hanyatlani kezdett. A rendszerváltozás után pedig a vidéki munkahelyek felszámolása, a termelőszövetkezetek bezárása tette gyakorlatilag lehetetlenné sokaknak a mindennapi megélhetést. ▶

A települést nagy arányban hagyták el a lakói. Míg a rendszerváltozás idején 1450-en éltek itt, mára csak 830 lelket számlál a község. Viszonylag előregedett faluról van szó, azonban a helyi cigányságnak köszönhetően a gyermekáldás nem hiányzik. Ez azt jelenti, hogy ennek a falunak van jövője. A szegénységgel, a szociális és kulturális helyzettel foglalkozni kell, és ebben aktív szerepet vállal a gyülekezetünk, fontos küldetésünk ez.

– Gyülekezetük jelenlegi életéről mit mondana? Milyen a hitélet itt, Vizsolyban?

– Magyarország egyik legkisebb református gyülekezete, anyaegyházközsége a miénk, huszonnyolc tagja van. De nincs mit szégyellnünk, a tagok ötven-hatvan százaléka rendszeresen jár templomba, tehát tizenöt- tizennyolcan mindig ülünk a padokban. Azt hinné az egyszerű látogató, hogy Vizsoly mint zárandokhely, mint református Betlehem református falu, erős, nagy tradíciókkal rendelkező református közösség él itt, de a valóság nem ez. Bár a legkisebb gyülekezet vagyunk, de őrállói, kulturális és missziói küldetésünket komolyan vevő közösség szeretnénk lenni, ezen dolgozunk.

– Jövőre a reformáció kezdetének öt-századik évfordulóját ünnepeljük. Hogyan készül erre a gyülekezet?

– Rendezvényeket, konferenciákat próbálunk szervezni, az egész társadalom számára üzenve ezekkel. A reformáció értékeit magasra emelve, Istennek hálát adva szeretnénk bemutatni, hogy a reformáció nélkül, a magyar nyelvű Szentírás, a magyar nyelv megújulása és a magyar nemzeti identitás megújulása nélkül magyarságunk és nemzetünk nem maradhatott volna fenn azokban a háborús, vészterhes időkben, amikor Magyarország három részre szakadt, és több birodalom próbálta gyarmatosítani. E viszonyok között a lelki, szellemi, nyelvi és erkölcsi megújulás volt az egyetlen támasza népünknek. Ezeket szeretnénk a megrendezendő alkalmainkkal felmutatni, a helyi katolikus közösség bevonásával, ökumenikus szeretetben együttműködve. A vizsolyi katolikus népesség szintén nagyon büszke azokra az értékekre, amelyeket a református közösség képvisel, igényük is van arra, hogy velünk együtt ünnepeljenek. Az ökumené korában, hála Istennek, elképzelhető az, hogy a magyar Biblia falujában a reformáció emlékeit és értékeit együtt is teljes szeretetben tudjuk képviselni.

● HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Károlyi Gáspár 1535 körül született Nagykárolyban, Szatmár vármegyében. Családneve valószínűleg Rados volt. Korának szokása szerint szülővárosáról, Nagykárolyról nevezte magát Károlyinak (Caroli, Carolius). Fennmaradt lelkészi quartanyugtáin gyűrűs pecsét látható, stilizált rózsaszálat vagy kelyhet tartó emberi bal karral és a pajzs felett C. R. K. (Caspar Rados Károlyi) betűkkel.

Károlyi családi életéről is van néhány adat. Háromszor nősült, és több gyereke volt. Második felesége és négy gyermeke közül három az 1586-os pestisjárványnak esett áldozatul.

A Biblia fordítóinak munkaközössége már az 1570-es években megszerveződhetett; a végső szerkesztési munkák három évet vettek igénybe. Károlyi 1590-ben még megláthatta az első teljes magyar nyelvű Bibliát. 1591 decemberében halt meg, Göncön temették el, de sírja ma már nem található.

Thúri György ezt a gyászverset írta róla: „Károlyi sarj, Wittenberg szállást, szónoki széket, / sírt Gönc földje adott néki, a nagyszerűnek.” (Petróczi Éva fordítása)

Szeretettel hívogatunk mindenkit határ menti, kétnyelvű, ökumenikus pünkösdi istentiszteletünkre, amelyet május 16-án, hétfőn 15 órakor Somfalván (Schattendorf), közvetlenül az osztrák-magyar határ mellett található római katolikus templomban tartunk.

Az ágfalvi és a sopronbánfalvi evangélikus gyülekezet vezetősége

Előadás a Protestáns Körben. Május 19-én, csütörtökön 19.30-kor a Kálvin teremben (Budakeszi, Fő u. 159.) a magyar egyházzene kimagasló alakjáról, a száztíz éve született, harminc éve elhunyt református Gárdonyi Zoltánról tart előadást Gárdonyi Zsolt orgonaművész, zenetudós, zeneszerző. Közreműködik a budakeszi Zákányi Zsolt református vegyes kar. Szeretettel várunk minden érdeklődőt. Az előadást a Nemzeti Kulturális Alap és a Budakeszi Református Emléktemplom Alapítvány támogatja, és ingyenes. Adományokat a Protestáns Kör működésének költségeire a helyszínen köszönettel elfogadunk.

A Gyurátz Ferenc Evangélikus Általános Iskola matematika, kémia, számítástechnika, technika, fizika szakos pedagógust keres 2016. augusztus 16-tól. Bővebb felvilágosítás az iskola igazgatójától kérhető: 06-89/313-483; 20/824-6566.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Eladó ház. Pesterzsébeten, a templom utcájában eladó 3 + 2 félszobás családi ház 712 m²-es telken, 124 m² lakóterülettel. Érdeklődni telefonon: 20/773-9736.

Keresztény férfi megismerkedne 40-es hölgygel. Levelét várom *Együtt* jelígre a szerkesztőségbe.

Pályázati felhívás intézményvezetői munkakör betöltésére. A Soproni Evangélikus Egyházközség pályázatot hirdet a Fabricius Endre Evangélikus Szeretetotthon (9400 Sopron, Kisfaludy Sándor utca 10.) intézményvezetői munkakörének betöltésére. Az intézményvezető feladata: a szeretetotthoni gondozási-ápolási, pénzügyi és üzemeltetési feladatainak irányítása, ellenőrzése, összehangolása; a magas színvonalú szakmai tevékenység és a törvényes, valamint eredményes működés biztosítása. Pályázati feltételek: büntetlen előélet; szakirányú szakképzettség az 1/2000. (I. 7.) SzCsM-rendelet 3. számú mellékletének 8.2. pontja szerint; legalább három éven át felsőfokú végzettséget igénylő munkakörben képesítéshez kötött, személyes gondoskodást nyújtó tevékenység. Előnyt jelent: vezetői tapasztalat; keresztény egyházi elkötelezettség, evangélikus gyülekezeti tagság; rendezett magánélet; szociális szakvizsga; németnyelvtudás. A pályázathoz csatolni kell: szakmai önéletrajzot; három hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványt; szakképzettséget tanúsító okiratok másolatát; szakmai vezetési programot; a pályázó nyilatkozatát arról, hogy a pályázati anyagban foglalt személyes adatainak a pályázati eljárással összefüggő kezeléséhez hozzájárul; lelkesi ajánlást. Benyújtási határidő: június 10. A pályázat elbírálásának határideje: szeptember 30. A nyertes pályázó intézményvezetői munkaviszonya 2016. november 1. napjától öt évre jön létre a munka törvénykönyve alapján kötendő munkaszerződésben rögzített feltételek szerint. Bérezésre, munkaidőre és pihenőidőre irányadó az 1993. évi III. törvény 94/L. § (4) bekezdése.

A pályázatot három példányban, zárt borítékban a Soproni Evangélikus Egyházközségnek címezve lehet benyújtani postai úton (9400 Sopron, Színház u. 27.) vagy személyesen a lelkesi hivatalban. Kérjük, a borítékon tüntessék fel: „Fabricius-szeretetotthon – intézményvezetői pályázat”.

Az érdeklődők a pályázat elkészítéséhez szükséges további információt a gyülekezet honlapján (Sopron.lutheran.hu) vagy dr. Szilvásné Peregri Eszter megbízott igazgatótól kaphatnak (20/824-2642).

A Soproni Evangélikus Egyházközség elnöksége

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

**Olvasa
az Evangélikus Élet
digitális változatát!**

WWW.DIGITALSTAND.HU

Dániel úr megidézése

„Barna kovács áll isten háta mögötti műhelyében”
(Németh László: Az én katedrám)

Petrichevich Horváth Lázár írja a Jelenkorban az 1840. augusztus 20-i nagyeceni István-napról: „Ebéd után legszébb élvezést nyújtja háziasszonyunk [Széchenyi István felesége] elragadtatásig gyönyörködtető szavalata Berzsenyiből...” A kérdés számomra az, hogy melyek lehetnek azok a versek, amelyeket a grófnő elmondott ezen a jeles eseményen hetven vendég előtt. Tudjuk, hogy Széchenyi folyamatosan tanította feleségét a magyar nyelv ismeretére. Kezdetben Berzsenyi néhány versét is lefordította németre, hogy Crescence is érezze, milyen nagy költő.

Ha a grófnő az István-napon Berzsenyit szaval, elképzelhető, hogy *Az esthajnalhoz* című verssel lepi meg a hallgatóságot, amely az ő boldogságát is hordozza. Egyébként könnyen megtanulható költemény. Az utolsó két versszakát idézem:

*Nem szabad kijelentennem,
Mely boldog vagyok;
S hogy ki az én egyetlenem,
Kiért hervadok.*

*Csak a néma hold mosolyog
Rám szemérmesen,
Mikor az örömcsepp ragyog
Forró szememen.*

Széchenyi számára fényforrás Berzsenyi költészete, és Berzsenyi számára politikai eszménykép Széchenyi. A gróftot vakon követné a lantos.

„Legvalódibban tisztelt Hazámfia!” – így szólítja meg a gróf levelében a költőt. Másutt pedig emígy: „Édes Berzsenyim!” Széchenyi gazdag levelezésében kevés az ilyen mondat. A poéta ekképp fordul Széchenyihöz: „Méltóságos gróf! A nagy névnek nincs szüksége a poéta koszorújára; hanem a poézisnek igenis gyakran van szüksége a nagy névre!” Széchenyi rohanna Niklára, de a költő feltartóztatja: „Fájdalom! – Ne jöjjön méltóságod Miklára [sic!]. Nincs itt egyéb, mint görög szegénység, lírai rendetlenség, pipafüst s egy durva demokrata.”

Soha nem találkoztak. Csak a levelek őrzik lelki és szellemi összetartozásuk em-

lékét. A sors nem adta meg, hogy a két óriás megölelhessen egymást. A magány összetörte a költőt. (Kazinczy is meghalt anélkül, hogy látta volna Berzsenyit.)

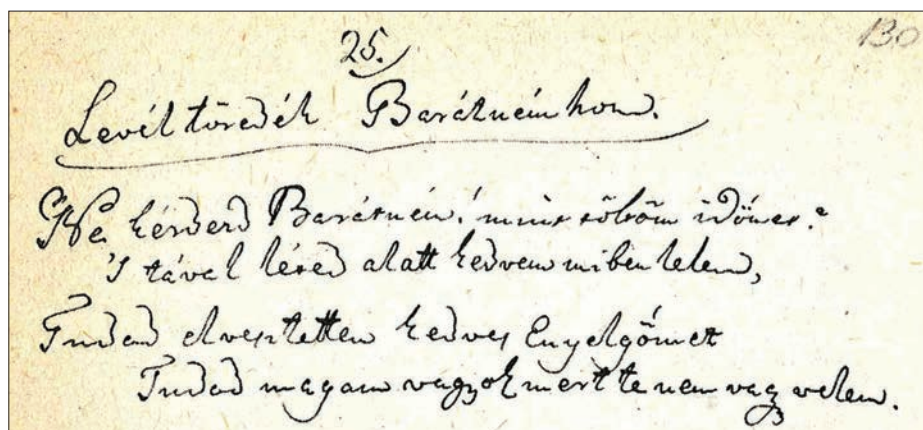
Amikor Széchenyi döblingi magányában visszatekint az életére, azt írja az *Önismeretben*: „A költő álmodik, a látó méliáz. Sokszor e két szerep egybefoly – így például Berzsenyi és Vörösmarty nemcsak költő, de látó is volt. Az első, mikor a magyarokhoz szólt, a másik, mikor »szózatát« jövendőölőleg elmondta!”

Németh László írja: „Anglia volt Berzsenyi kedvenc állama; onnét várta [...] a művelt főmagyart, amíg meg nem kapta Széchenyiben.” Másutt pedig: „Berzsenyi és Széchenyi közt több a rokon vonás, mint a felületes pillantás hiszi. [...] Kedélyükben dolgozzák fel a világot, s nem az eszükkel ismergetik. [...] A két ember közt a lényeges különbség: mozgékony-ságuk.” S aztán egy elgondolkodtató sor:

Élete. Berzsenyi Dániel 1776. május 7-én született a Vas megyei Hetye (Egyházashetye) községben, módos nemesi családból. Nevelését részben apjától kapta, aki főleg latin szerzőket olvastatott vele, részben a soproni líceumban, ahol megtanult németül. Különc apjával nem tudott békésen megférni, ezért korán, 1799-ben megházasodott, Dukai Takách Zsuzsannát vette el. Birtokán gazdálkodásba fogott, s a maga szórakoztatására verselni kezdett, titokban. Kis János evangélikus szuperintendens fedezte fel a „nyiredékeit”. 1804-ben Niklára költözött. 1813-ban kötetben adták ki verseit. Ugyanebben az évben a nyelvújítás ellenzői támadták meg. 1817-ben Kölcsény méltatta: nyelvben gazdag, de gondolatban szegény költőnek nevezte, s megróttá, amiért nem tartja tiszteletben a műfajok és hangnemek rangsorát. Niklán halt meg 1836. február 24-én.

„Berzsenyi utolsó nagy olvasói a 19. században minden bizonnyal Széchenyi és Wesselényi voltak. Ők a maguk ember-szabását olvasták benne, s mint Berzsenyi ércével konduló szobrok, mivoltukkal is fenntartották a Berzsenyi-tiszteletet.”

● KŐ ANDRÁS

Utókorszemle

„Árnyéka az elköltözöttnek, sírod felett zeng az engesztelő szózat!”

(Részlet Kölcsey Ferenc Berzsenyi Dániel felett című felolvasásából)

„Berzsenyi képei nem olyan értelemben szépek, mint Ady vagy Babits hasonlatai. Nem szimbolikus értékűek, nem is kép voltuk festői értéke adja meg erejüket, hanem az ígék és a főnevek merész kapcsolata. A szavak csodálatos összeválogatása...”

(Szerb Antal: Az ihletett költő)

„Ez a két dolog: az erők örökös küzdése és semmibe zuhanása adja meg Berzsenyi tehetségének, költészetének két fő vonását. Berzsenyi lírája heroikus és elégikus. A nagyszerű életküzdő és a nagyszerű elmúlás költészeté.”

(Szabó Dezső: Berzsenyi Dániel)

„Költőink minél nemzetibbek, annál nagyobb féltéssel beszélnek a nemzet jövőjéről, ez igaz. Van, aki élete végére kétségbeesik; nem egy van, aki a kétségbeesésbe beleőrül. Nyugalmas, békés öregsége egynek sincs. Élete utolsó jeleneteiben majd mindegyik úgy beszél, mint Lear. A végzetet mind közelinek érzi.”

(Illyés Gyula: Magyarok)

„Dániel ő... a név minden nagy erejével s kissé rettenetével is. Messzi és közeli, zordon és szelíd, sértetlen próféta az oroszlanok között, és testvér az elesettségekben.”

(Radnóti Miklós: Berzsenyi Dánielről)

„Barna kovács áll isten háta mögötti műhelyében, s egy tűzbe mártott vasnyelvbe kalapálja bele szenvedélyét.”

(Németh László: Az én katedrám)

„...egyre jobban elhatalmasodhatott rajtam a probléma, amely az életben legjobban izgatott: idő előtti megrokkánása. [...] Az irodalomtörténetírás a Kölcsey-kritikában látta a halálos döfést. Én egy régiebb cikkemben a költő alkatára hívtam fel a figyelmet. A harmincöt éves Berzsenyi kövér ember; oblomov inkább, mint titán. A korán öregedő, hízékony, elcsúszosodó, artritikus emberek közé tartozott. Mint a vulkánokban, a hamu is sok benne, nemcsak a tűz; ki-tört, aztán elhamusodott.”

(Németh László: Az én katedrám)

„Sötét sugár üt nászí ruhádon át, s vitézkötésként látszik a bordacsont, üszökben látod liliomfádat, Dániel úr, ma füst, hamu a lakzid.”

(Részlet Nagy László Berzsenyi szólítása című verséből)

BERZSENYI DÁNIEL PIROGRÁNT MELLSZOBRA SZEGEDEN – CZÉKUTIZÜLLICH RUDOLF, 1931

Idézetek Berzsenyitől, Berzsenyiről

„Én egykorúim között legelső magyar táncos voltam, lovat, embert, asztalt általugrani nekem játék volt. Sopronyban magam tizenkét németet megvertem, és azokat a város tavába hánytam, és az én első szeretőm az én karjaim között elalélt.”

*

„De én mindenkor azt tartottam, hogy a férfiúnak még szeretője ölében sem illik a csapdiság és kecskeskedés, hát a Múza ölében! Mind itt, mint ott szikrázó szem és dagadt kebel mutatja a férfit, s ha egyszer játszik, akkor az istennő már kofa, s a szerelem hivalkodás.”

*

„...én a kérkedésnek még a színétől is superstitose [babonásan] irtózom.”

*

„Vállam és mellem ugyan plátói, de kövér éppen nem vagyok. Mind Szemerét, mind a képírot az én bélelt téli mentém csalta meg. Küldök néked másikat, mely meg

fogja mutatni, hogy a Te barátod egy egész arasszal vastagabb mellben, mint hasban.”

*

„Hogy verseimet magasztald, arra, tudod, szükségem nincs, mert legszebbnek tartom azt, ha munkám maga magát dicséri meg.”

(Kazinczynek)

*

„Elég víg. Pedig sem maga, sem felesége soha bort vagy pálinkát nem iszik.”

(Berzsenyi kocsisa mondja Szemere Pálnak)

*

„Láza növekedvén elkezdett panaszkodni a sors ellen, s mindama sebeket, melyeket életében kapott vagy vélt kapni, haraggal és néha könnyekre fakasztó fájdalmas érzéssel felszaggatta: éjfél után néha egy-két óráig is beszélt. Haragja és panasa önsorsa ellen irányult.”

(Fia emlékezése)

Volt egyszer egy Berzsenyi-nap

Régi emlékeket felidézve, örülve a találkozásnak beszélgetünk tavaly szeptemberben Nemescsón az artikuláris napon Esztergályos Jenővel és Szomjú Tamással, amikor a celldömölki gyülekezet gondnokához fordulva Jenő egyszer csak megkérdezte: „Tamás, emlékszel még, hol szólt legerőteljesebben a magyar himnusz?” Meg sem várva a választ, már rá is vágta: „Celldömölkön, az evangélikus templomban, a Berzsenyi-napon!”

Nemeskürty István történész előadást tart a költőről

T amás nemigen emlékezhetett a harminc évvel ezelőtti csodálatos napra, bennem azonban sok minden felidéződött. Aztán hazajöve elővettem féltve őrzött dobozomat a régi fényképekkel, és egy kicsit másképpen néztem újra a könyvespolcomon lévő, Németh Gyula faragta táblára a csontból megmunkált lanttal, tollal és a dátummal: 1986. május 11. Rajta a Berzsenyi-idézet: „Lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat.” Igen, éppen harminc éve volt.

Amikor Kemenesalja fővárosába, az ősi Nemesdömölkre kerültem, úgy éreztem, hogy néhány hét alatt kortársává váltam Döbrentének, Kis Jánosnak, a Perlakynak és hát mindenekelőtt Dani uraságnak, vagyis Berzsenyi Dánielnek. Talán azért is volt ez így, mert olyan emberek vettek körül, akik számára a 18–19. század mindennapjai szinte beleolvadtak saját napjaikba. Nemcsak az anyagyülekezet, de a hozzá tartozó falvak, a filiák is régmúlt időkre emlékeztettek.

Mindenekelőtt Kemenessömjén, ahová a költő fiatal feleségével költözött, és ahol Kis János, az akkori dömölki lelkész, aki maga is verseket írt, gyakran meglátogatta. Ahogyan emlékezéseiben írta: „Több ízben történt, hogy hozzáménemkor ötlet az asztalnál dolgozva, ’s papirosok mellett találtam, mellyeket belépésemkor az asztalfiókba hidort, ugy azonban, hogy apró nyiredékek maradtak kívül. Midőn ez másodszer, vagy harmadszer történt, ’s a’ nyiredékeken verstöredékecskéket találtam [...], kérdém tőle enyelegve, hogy talán versirással mulatja magát. [...] de még ekkor verseiből semmit sem mutatott; hanem későbbben hozzám jöven, költészeteiből néhány darabot, ’s ezek között a Romlásnak indult hajdan erős magyart is elhozá [...]”

Sömjénben gyakran eszembe jutott a költő indulása mellett Hamvas Béla gondolata is, aki Kemenesaljáról így fogalmazott: „Az egész országban ez az egyetlen

hely, ahol az ember tudja, hogy az élet akkor magasrendű, ha művészi. [...] az ember az éneklő világban [...] él, és az elemekkel együtt énekel.”

Ilyen környezetben különösen is kerestük a múlt megőrzésének módjait, a tárgyi és szellemi kincsekét egyaránt.

A két anyakönyv, benne a Berzsényi kereszteléséről és házasságkötéséről szóló bejegyzéssel, ott volt az ősi gyülekezet többi anyakönyve között a polcon. Azonban mindkettő megérett a restaurálásra. Különösen is az esketési anyakönyv, melyet minden valószínűség szerint a második világháború végén bajonettel szúrtak keresztül; sőt még égésnyomok is voltak rajta, mintha egy szivart nyomtak volna el a lapjain. A gyülekezet szorgalmazta az

„Lélek
s szabad nép
tesz csuda
dolgokat.”

anyakönyvek megmentését, ezért az Országos Széchényi Könyvtárban szakszerűen restauráltattuk őket, aztán a kiállításonkunkon be is mutattuk.

A templom padlásán megtaláltuk annak a keresztelőkútnak az eredeti fedő részét is, amelyet Berzsényi keresztelésekor is használtak. A restaurátori munka után eredeti helyére tettük, abban a színben, amely a templom eredeti belső festése is lehetett.

Arra is gondoltam, hogy a templom falán emléktáblát kellene elhelyezni, amely hirdetné, hogy ebben a templomban keresztelték meg Berzsényi Dánielt, és itt is kötött házasságot. Elég nehéz volt azokban a hónapokban carrarai márványt találni, így megőrültünk, amikor rábukkanunk egy szépséghibás, de nekünk megfelelő darabra.

Így készültünk az immár országos ünnepre, emléknaphoz. Megkaphattuk a városi ünnepségen használt hatalmas Berzsényi-képet, ez felkerülhetett az oldalkarzatra. Május 11-én délután három órára azután zsúfolásig megtelt a hatalmas artikuláris templom. Az utcán is álltak az emberek.

Esketésük dokumentuma – a sömjéni anyakönyv második sorában Berzsényi neve

A nap fő előadójának Nemeskürty Istvánt kértük fel, aki *A Szeretből folyó teremtés Berzsényi evangéliumi poétikája* címmel elemezte Berzsényi Dániel művészetét. (Az előadás azután a *Tüzes józanság – Berzsényi Dániel új megvilágításban* című tanulmánykötetében 1993-ban meg is jelent.) Balikó Tamás színművész Berzsényi-verseket szavalt, köztük a legnagyobbakat. Elhangzott a *Fohászzkodás* gyönyörű hitvallása és a féltő hazaszeretet egyik leghatalmasabb verse, *A magyarokhoz* is. Jánosy István Berzsényihez írt verseit adta elő.

Azóta sem felejttem el a celdömölki városi énekkar énekét, a *Búcsúzás Kemenes-aljától* című vers feldolgozását. Betöltötték a templomot a csodálatosan fájdalmas megzenésített sorok:

Messze setétedik már a Ság teteje,
Ezentúl elrejtj a Bakony erdeje,
Szülőföldem, képedet:
Megállok még egyszer, s reád visszanezék.
Ti kékellő halmok! gyönyörű vidékek!
Vegyétek bús könnyemet.

Aztán pár év múlva úgy éreztem én is, mint Berzsényi, aki ugyanitt így fogalmazott: „Mélyen illetődve bucsuzom tőletek; / Elmégyek: de szívem ott marad véletek...”

Volt egyszer egy Berzsényi-nap. Harminc év után is jó feleleveníteni abban az évben, amikor a nagy költő születésének kétszáznegyvenedik és halálának száznyolcvanadik évfordulójára emlékezünk.

● NAGY LÁSZLÓ

Pünkösdi prédikáció

(Lk 9,44-56)

Hogyan aludhatott nyugodtan az a bankár, aki évtizedeken át fedezetlen részvényeket adott el, látszólag teljes lelki nyugalommal? És mi lakozott abban a norvég férfiban, aki vagy öt tucat táborozó fiatal lőtt agyon? Ki volt az a pilóta, aki – valószínűleg öngyilkossági szándékkal – százötven utasát is magával vitte a halálba? Ilyenek hallatán egyre hangosabban dörömböl bennünk a kérdés: mi minden rejtőzhet egy emberben? Milyen lelkületű az, aki látszólag teljesen „normálisnak” tűnik, aztán kiderül róla, hogy a legvadabb tettekre is hajlamos?

A kínzó kérdésre nem más, mint Jézus adhat választ. Amikor tanítványaitól búcsúzott, világosan elmondta, hogy az általa megígért Szentlélek eljövételének feltétele az ő elmenetele lesz. „...jobb nektek – mondta –, ha én elmegyek; mert ha nem megyek el, a Pártfogó nem jön el hozzátok, ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok.” (Jn 16,7) Ígéretét be is tartotta, és – az első pünkösdkor – csodálatos élmény keretében ajándékozta tanítványainak a megígért Szentlelket. Lukács tudósítása szerint együtt voltak, amikor „hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből [...], majd [...] lángnyelvek jelentek meg előttük, amelyek szétszózódtak, és leszálltak mind együkükre. Mindnyájan megteltek Szentlélekkel...” (ApCsel 2,2-4)

A magam részéről sokáig nem tudtam, hova tegyem ezt az egészet. Ezek az emberek valami érthetetlen okból eksztázisba estek volna? Álmodtak, hallucináltak? Rio de Janeiróban vettem részt olyan összejövetelen, ahol a végkimerülésig táncoltak elkábult emberek, és összeszeve, számunkra érthetetlen nyelveken beszéltek. No de hát ezt a fekete mágia ceremóniájának nevezük, pünkösdkor mégiscsak valami másnak kellett történnie!

Bevallom, hogy a Lk 9,44-56 verseiben leírtak rombolták le efféle spekulációimat. Mert mi is történt ama pünkösdkor Jeruzsálemben? Semmi más, mint Jézus ígéretének beváltása: elküldte és kiosztotta tanítványainak a Szentlelket. Egy más lelket, mint amelyik náluk addig „hangadó” volt.

Viszont nem hallgathatjuk el, hogy ebben a csodálatos „lélekváltásban” Jézus már máskor is részesíteni akarta tanítványait. De féltő – s az evangélisták ezt bizonyítják –, hogy ők ezt soha nem tudatosították magukban kellőképpen.

Vegyük csak sorra Jézusnak ezt a kísérletsorozatát. Bejelentette a küszöbönálló szenvedését – másokért! Olyan világban, amely mindig is mindent megtett a szenvedés, főleg a másokért való szenvedésvállalás kikerülésére. Áldozatot vállalt a mi világunk számára is, amely legfeljebb pénzzel szereti helyettesíteni magát ott, ahol személyes áldozatára lenne szükség.

Jézus éppen azt a Lelket kínálja, aki meggyőzhet bennünket az ő döntésének, szenvedésének és felemeltetésének igazáról. Ezt mondta tanítványainak: „...eljön [...] az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra...” (Jn 16,13) Amikor elfogadjuk, hisszük és valljuk, hogy Jézus döntése a mi javunkat is szolgálta, akkor már részesedünk a pünkösdi csodában. Más Lelket kaptunk a magunkat féltő, önző és kértelkedő lélek helyett.

Azután ott volt a rangsorolás esete. A nagy tülekedésben mutatkozik meg igazán az emberek igazi lelke! Mind nagy akar lenni. Jézus erre maga elé állít egy kicsit, egy gyermeket. Valakit, akit az akkori zsidó világ még önálló embernek sem ismert el. Volt vélemény, amely szerint a világ legfőlösebb időtöltése a gyerekekkel (és az asszonyokkal) való fecsegés. Feltételezhetjük, hogy a tanítványok sem gondolkodhattak ebben a kérdésben másképp, mint kortársaik. S akkor – legnagyobb megrö-

könyödésükre! – nemcsak ezt az „alig embert” állítja eléjük, hanem még az általuk olyan fontosnak tartott „nagy”-ságot is újrafogalmazta: „Aki befogadja ezt a kisgyermeket [...], az engem fogad be [...], mert aki a legkisebb mindnyájatok között, az a nagy.” A mondatnak egy másik változatát Lukács később hozza, és így hangzik: „...aki vezet [azaz első akar lenni], olyan legyen, mint aki szolgál.” (Lk 22,26)

Milyen lélek van bennünk? Hát nem a lehetőleg mindenáron elsőségre-nagyságra törekvő lellek? Nem erre áll rá egész társadalmi berendezkedésünk, és szinte kikövetelteli még a gátlástalan könyöklést is? No, és hogy neveljük gyermekeinket? Eközben nem marad-e el legalább az arra való utalás, hogy aki másnak szolgálni tud, azt kellene elsőnek és nagyinak számítani?

Az igazi nagyságot a szolgálni tudás teszi! Az evangélista tudósításából nem derül ki, hogy a tanítványok megértették-e ezt a „lélekváltást”. Mint ahogy ugyanilyen bikkfafekék vagyunk mi is, akik ezen az ajánlaton fejcsoválva somolygunk: micsoda elavult, idealista, életidegen elképzelés ez?! Pedig ha magunkévá tudnánk tenni, bennünk is végbemehetne a pünkösdi csoda életújító, csodálatos élménye.

János egyik átszellemült győzelmi jelentésébe is hiba csúszott, illetve nagyon is megfelelt a tanítványokban levő lelkiességnek. Arra utalok, amikor megakadályozták/megtiltották egy ismeretlennek, hogy az ő Mesterük nevében üzzön ki ördögöket. Mivel magyarázható ez a fellépésük? Gondolom, a sértett önérzettel és az irigységgel. Sértette őket, hogy az ő Urukat olyasvalaki használja cégérnek, aki nem hozzájuk tartozik. No, és nem is kért tőlük engedélyt! De leginkább mégis az irigység lehetett a szeretetlen fellépés oka.

Hányszor éljük meg mindennapi életünkben, hogy még mindig az irigység régi lelkületétől indítva cselekszünk, és nem tudunk más sikereinek örülni. János és társai örömmel kellett volna fogadják a szabadúszó gyógyítót. Ám erre csak az a Lélek tehetne volna képessé őket, amelyet Jézus kínált: „Ne tiltsátok meg, mert aki nincs ellenetek, az veletek van.” Ez a felkínált új Lélek

új hangja, amely sok-sok irigységből származó keserűséget, bántást, sőt háborút is megtakaríthatna nekünk. Csak élénk ezzel a pünkösdi Lélekkel!

De a lélekváltás csúcspontját Jézus mégiscsak a samáriai elutasítás kezelésével érte el. Erre szükség is volt, mert itt a tanítványok lelke valósággal tombolt. Az egykori tisztas halászati vállalkozók és vámosok hirtelen még a mindent elnyelő lángok lobogásában és ártatlanok esetleges halálában is gyönyörűségüket lelték volna! Sőt: nemcsak erre a tetre lettek volna készen Jánosék, de ennek engedélyezését magától Uruktól kérték! Engedélyt kértek, mert cinkostársat láttak benne? „Uram, akarod-e, hogy ezt mondjuk: Szálljon le tűz az égből, és égesse meg őket?”

Az evangélista hangsúlyozza, hogy erre a vakmerő kérdésre Jézus nemcsak felkapta a fejét, de szinte fenyegetően rájuk rivallt: „Nem tudjátok, milyen lélek van bennetek...” Lélek, amely dühében és sértődöttségében még egy egész falunak és lakóinak a megégetésére is képes volna! Ezzel szemben Jézus így közölte velük az új Lélek hangját: „...az Emberfia nem azért jött, hogy az emberek életét elveszítse, hanem hogy megmentsse.”

Háborúhoz, koncentrációs táborokhoz, gulágokhoz, megtorló hadjáratokhoz szokott világunk, amelyben vajmi keveset számít „az élet tisztelete”, sokat kaphatna ebből az előlegezett pünkösdi csodából. Mert amíg bosszú, sértett irigység, hatalom- és birtokvágy űz bennünket, addig nyílegyenesen a világvége felé haladunk. Pedig csak azok az Isten fiai, akiket a Jézus adta Lélek űz – írta már régen Pál apostol (Róm 8,14).

A pünkösdi történet minden lángja így kap mély értelmet: megajándékozta azokat, akik hisznek Jézus értünk vállalt művében, akik rádöbentek, hogy nagyságukat szolgálattal mérjék, akik nem engedik magukat irigységtől és féltékenységtől befolyásolni, és akik nem akarnak mindenáron személyesen megtorolni minden ellenük irányult vagy annak vélt támadást.

Csak ezeknek igazán ünnep a pünkösöd. Azok megkapják az új Lelket, a Jézus más Lelkét. Ámen.

● GÉMES ISTVÁN

PÜNKÖSD – EL GRECO FESTMÉNYE (1600 KÖRÜL)

...és beírt újból az Élet Könyvébe

Fenyvesi Félix Lajos új prózakötete

Tizenötödik felnőttkönyve ez a hetvenesztendős Fenyvesi Félix Lajosnak, a méltán közszeretettnek és -megbecsülésnek örvendő evangélikus költőnek és publicistának, aki munkás és áldozatos életében összesen húsz könyvet „termett”, továbbá gyermekkönyv-illusztrációkat és újságcikkek ezreit. Hogy alkotó évtizedei milyen változatosak és színesek voltak, arról mostani, születésnapos hétszínvirágkötete, ez a változatos tematikájú, beszédes című gyűjtemény tanúskodik, amely prózai írásainak csokra. Közülük jó néhány éppen az *Evangélikus Élet* lapjain láttott napvilágot, gyakran fáradt és reményt vesztett szívünk és elménk gondozására, sokak örömére.

A protestáns kultúra égőve alatt nincs ugyan olyan foglalkozás, hogy „művészeti diakónus”, de e kötet szerzőjéhez nagyon illő titulus volna ez. Mert ő az augustinusi „amare amabam” („a szeretetet szerettem” – a szerk.) embere; többnyire nyűgös íróársadalmunkban ritka értékű egyéniség: nem azt nézi, kibe hogyan lehet belekötni, kitől mit érdemes elirigyelni, csupán azt, kiben milyen értéket lehet megszeretni, s ezt az értéket másoknak hogyan lehet megmutat-

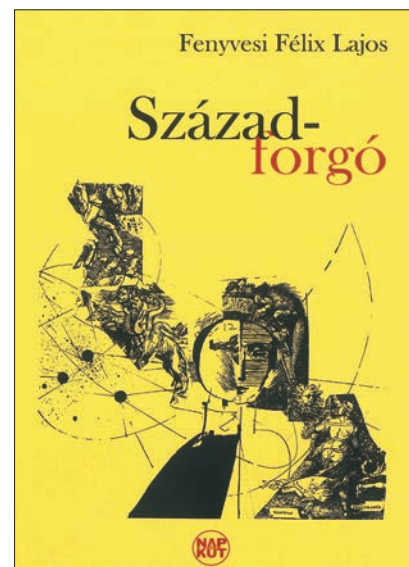
ni. Ezek az emberszeretetről és ugyanakkor művészi igényességről tanúskodó gesztusok egyébként mégsem elsősorban az embertársaknak szólnak, hanem a mindnyájunk közös Teremtőjéhez való odafordulás jelei. Ahogyan az előszóban olvashatjuk: „Az irodalom ugyanúgy csoda, mint a selyemvirágú fák tavasszal. Az írás a végtelen sugarú lét keresése. Megtalálása és elvesztése. Ezek a prózai szövegek elfordulnak valamitől, és egyben odafordulnak Valakihez. Ezért kellett megírnom őket, lejegyezni az éjszaka csendjében.”

Egy könyvismertetés keretei között szinte lehetetlen volna az egyszemélyes antológia minden írására kitérnünk; most legfeljebb egy kis tallózást ígérhetek a leginkább figyelemre méltókból.

Nézzük elsőként az *Akit Isten járni tanít*, az olvasókat a Pető Intézetbe invitáló jegyzet magával ragadó és nagyon jellemző befejezését: „Hányan élnek mellettünk betegen, tehetetlenül, jó szóra várva. Ha szeretet van bennünk, tisztán látjuk mások elesettségét, s egyúttal saját veszendőségünket is. Az ilyen lélek számára a másik, gyengébb embertárs magánál is fontos-

A protestáns kultúra égőve alatt nincs ugyan olyan foglalkozás, hogy „művészeti diakónus”, de e kötet szerzőjéhez nagyon illő titulus volna ez.

sabb.” Most pedig lássunk egy ellenpólust, az ismeretlen, gyógyulni vágyó emberek mellett egy nagy nemzetgyógyító, Németh László portréját, aki 1945-től éppen Fenyvesi Félix Lajos szülővárosában, a sok szép írásában megörökített „holtig hazájában”, Hódmezővásárhelyen lelt mene-

Fenyvesi Félix Lajos: *Század-forgó*. Cédrus Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó, Budapest, 2016. Ára 2490 forint.

déket: „Németh Lászlóban mindig ennek a titkos erőnek [a természet, a növények erejének! – P. É.] a sugárzását éreztem. Mint a templomépítő Adyban. A szüntelen hívást, hogy üljük körül az asztalt, beszéljünk, vitatkozzunk hajnalig. Tanulmányában, regényeiben, drámáiban, naplói-ban a magyarságnak mutatta az irányt és a hitet, hogy emeljük föl fejünket, bátran, szorgalommal tegyük a dolgunkat.”

Fenyvesi Félix Lajos sokszínű „forgójában” a közeli író barátok és távoli lelki rokonok között felbukkan többek között Weöres Sándor (akinek centenáriuma-

ra felejtethetlen könyvet írt!), Pilinszky, Gyarmati Fanni, Nagy László, Sütő András, Hrabal és a japán Macuo Basó is. És elibénk sorjáznak a vizuális kultúra nagyjai Szántó Piroskától Huszárik Zoltánig, Eifert Jánosig, Andrej Rubljovig és Kass Jánosig. Kass egyébként a címlapon is felvillan: a szép könyvborítót az ő grafikájának felhasználásával az író fia, Fenyvesi Róbert készítette.

Ezekben a finom miniatűrökben az a közös, hogy tökéletesen hiányzik belőlük a „nagy nevek” holdudvarába bújás-tola-

Fenyvesi Félix Lajos *Század-forgó* című új kötetét május 19-én 18 órakor mutatják be Budapesten, a Litea könyvesboltban (I. ker., Hess András tér 4). Közreműködik Czigány György költő, Havas Judit előadóművész és Dresch Mihály jazzmuzsikus.

codás. Bármilyen művészeti hírességről legyen is szó, mindegyikük pár vonásnyi ábrázolásában az emberi lényeg, a divaktól független érték áll a középpontban.

Beszélhetnék még a könyv történelmi arcképvázlatairól, muzsikustrófiáiról is, de idézzük most mégis egy sokak számára ismeretlen, harmincegy évesen elhunyt evangélikus lelkész, egy Kádár-kori mártír, Fenyvesi Félix László alakját, aki barátunk, költő- és újságíróársunk testvérbátyja volt: „Fenyvesi László evangélikus lelkészt a halálba kergették! Mély hite, tanítása miatt, hiszen a diákok hívás nélkül is megkeresték, lelkesen látogatták könyvekkel zsúfolt szobáját. De az igazi ok mégsem ez volt. A szószékről gyakran illette bíráló szavakkal az akkori zsarnoki hatalmat. És ezzel magára vonta végzetes haragját. Harmincegy éves volt, amikor az állambiztonsági rendőrség emberei agyonrugdosták. [...] Sok hasonlóságot érzek a lengyel pap, Jerzy Popiełuszko és a bátyám sorsa között. Az el nem tiporható hit, az el nem némítható igaz szó küldetéses férfijai voltak. Ellobbantak fiatalon, alig hagyva maguk után valami jelet.”

Végül: a költő publicistákat gyakran bírálják azért, mert prózájukban is mindenáron poéták akarnak lenni, s így publicisztikai szövegeik gyakran felemásak és „lilák”. Fenyvesi Félix Lajosnál ez egészen másként van. Elbeszélő szövegeit nem költőiesíti agyon, legfeljebb egy-egy szókapcsolatából (de milyen szókapcsolatából!) derül ki, hogy személyében jeles poétát is tisztelhetünk. Ebben az új kötetében talán a legszebb *A szentendrei kert* című Vass István–Szántó Piroska-köszöntőnek ez a néhány szava: „...cárharang-nagy pulóverben Kormos István.” Valóban, aki ismerte Kormost, Fenyvesi Félix szeretni tudásban és segítségnyújtásban méltó előfutárát, az jól emlékszik harangpalást nagyságú, kinyúlt pulóvereire, s a kis leírás nyomán szinte újra látja őt!

Egyszóval: szép, értékes és nagyon keresztyéni gyűjtemény ez, elegánsan megkomponált születésnap ajándékunk attól az evangélikus írótól, aki most is hű maradt önmagához. Mert hetvenedik „évnapja” évében sem magára gondol, hanem él s már eltávozott szeretteire és ránk, akiknek ezzel a könyvével is nagyon becses olvasmányt adott!

Ami írásom címét illeti, Fenyvesi Félix Lajos nevezte önmagát az *Élet Könyvébe* Isten által újra beírt embernek, a kötetet lezáró *Curriculum vitae*ében.

● PETRÓCZI ÉVA

Bajnok a püspöki hivatalban

Budapest XII. kerületének díszpolgárait bemutató beszélgetéssorozatot indított a Hegyvidéki Önkormányzat, a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerülete és a MOM Kulturális Központ Proféta a saját hazájában? címmel. Az első vendég április 19-én Nagy Tímea kétszeres olimpiai bajnok párbajtőrívó volt.

Mondhatni, kitérte kapuját a hívők és nem hívők előtt, együttlétre, a lelkek épülésére a püspöki hivatal Szilágyi Erzsébet fasori székháza, a beszélgetés helyszíne. A díszteremben családias hangulatot teremtett a házigazda, dr. Fabiny Tamás püspök és dr. Illisz László újságíró, az Evangélikus Információs Szolgálat igazgatója, az est moderátora, aki előjáróban áttekintette a jeles sportoló pályafutását.

Nagy Tímea tízéves korában, 1980-ban kezdett vívni a Vasas színeiben. 1988-ban már a felnőttválogatott kerettagja volt. Nagyszerű eredmények után, 1997-ben csapatban világbajnok lett. Az 1998. évi felkészülést gyermekvállalás miatt kihagyta, 2000-ben a sydney-i olimpián azonban egyéni aranyérmet szerzett. Egy év múlva második gyermekével volt várandós. 2004-ben Athénban megvédte egyéni bajnoki címét; erre a magyar vívók közül csak hárman voltak képesek. Elsősége a magyar sport százötvenedik olimpiai aranyérmét jelentette...

A következő esztendőben harmadik gyermekét várta, 2005 novemberében tért vissza a pástra. A versenyszerű sportolást 2010-ben hagyta abba. Ám jegyezzük meg, hogy az 1992-es, '93-as, '95-ös, '97-es és '99-es világbajnokságon a párbajtőrscapat tagjaként is a dobogó legfelső fokára állhatott.

Ezek a száraz életrajzi adatok. Mögöttük örömeik és küzdelmek, győzelmek és vereségek vannak. Apró titkok, történetek, amelyekről szó esett a beszélgetés alkalmával, s amelyek segítettek megismerni Nagy Tímeát, az embert. Edzője „Lajhárnak” becézte, mert kicsit lusta volt, de magassága, balkezessége korán a legjobbak közé lendítette. Ahogyan mondta, a kinézett célt talán ő tudta a leggyorsabban elérni: szürni a győztes találatot. Kivételes nagyságát jelzi az is, hogy olimpiai győzelme utáni boldogságban várta születendő gyermekeit. És hogy miért nem lett harmadik arany, azt is megtudtuk: ked-

ves barátját, a súlyos beteg Móna István öttusázót látogatta, segítette a kórházban.

Befejezésül dr. Fabiny Tamás a Bibliából idézett: „*Aki pedig versenyben vesz részt, mindenben önmegtartóztató: azok azért, hogy elhervadó koszorút nyerjenek, mi pedig azért, hogy hervadhatatlant.*” (1Kor 9,25) Nagy Tímea is az utóbbin munkálkodik, fáradozik a hétköznapiok küzdelmeiben, istenkereső emberként szétosztva szeretetét.

BALICZA MÁTÉ FELVÉTELE

A tanulságos, jó hangulatú összejövetelet Illisz László zárta: bejelentette, hogy legközelebb május 17-én 18 órakor Tímár Sándor Kossuth-díjas koreográfus, táncpedagógus és felesége, Tímár Böske lesz a vendég. De a szervezők tervezik Jankovics Marcell, Bereményi Géza és Szőnyi Erzsébet meghívását.

● FENYVESI FÉLIX LAJOS

Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez,
következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Zsákcútkák Istenhez

Mindig figyelemre méltó, ha valaki nagyon távolról, görbe úton kerül egyházi közegbe, hát még, ha aztán ott is marad. Előfordulhat, hogy olyan emberrel találkozunk, akiről első látásra meg nem mondanánk: aktív gyülekezeti tagként gyakorolja a hitét. Ilyen az egykori „kiskirály”, a ma már megtért Gombola András is.

A Luther Kiadó gondozásában megjelent, *Nem hagyhatom kint Istent – Egy szenvedélyfüggő sportoló szabadulása* című önéletírás – szerencsére – korántsem tipikus egyházi kiadvány. Az egykori vívóbajnok az életének és új életének összegzésekor hű marad laza, szókimondó személyiségéhez, ugyanakkor felvállalja múltbéli önmaga tükör-, illetve torzképét is, hiszen nem felejtheti el, honnan jött vissza. Nem felejtheti el, hogy ő már végérvényesen váltott: kényszeres testi szomjoltókról a valódi lelki táplálékra, alkoholistáról a szabad életmódra.

Valójában két könyvet tart a kezében az olvasó, de fontos, hogy egy történetet. A kötet *Vívódások* című (a mostani kiadványban a *Széles út a függőség poklába* alcímmel ellátott) része 2013-ban már megjelent az erdélyi Koinónia Kiadó gondozásában. Andrásnak azonban hiányérzete volt, és rájött, írásterápiájának – ahogy ő nevezi – csak első állomása volt a múlt megelevenítése és feldolgozása. A következő lépés, hogy megírja a tényleges benső változás folyamatának látszólag sokkal eseménytelenebb, ugyanakkor sokkal mélyebbre fűrő, meditatívabb részét, ez lett a kötet második része, a *Nem hagyhatom kint Istent – Keskeny út a belső szabadság felé*.

A Szatmárnémetiben született, épp idén negyvenéves Gombola Andrásnak nemcsak ígéretes vívőkariérierjébe kerültek vargabetűik, de magánéletét is sikerült teletűzdelnie velük. Egy élelmes, életrevaló erdélyi srác, akinek a fejébe szállt a korán és korlátlanul megtapasztalt dicsőség, és akinek senki nem parancsolt idejében megálljt. Ennek következménye aztán számtalan elszalasztott lehetőség és meglépett lehetetlenség lett. Sodródás az árral, merülés a zúllásban, féktelen partik, zavaros ügyek, romboló kapcsolatok, alkoholizálás, drogok, észrevétlenül elhatalmasodó függőség, anyagi és lelki értelemben is kifosztott szülők, két megromlott házasságból két gyermek...

Nézőpont kérdése, hogy abszurd epizódokkal tarkított történetének elolvasása után Gombola András született mázlistának vagy valószínűtlenül nagy balfácánnak tekintjük-e. Ahogy nézőpont kérdése az is, mit jelent „tisztának”, szabadnak, boldognak lenni. Mivel a szerző épp a saját maga számára egyetlen érvényesnek és valóságosnak tekintett nézőpont megtalálásának – más szóval a

megtérésnek – a keserves útjairól szól, az ilyesféle előzetes okoskodás hamar érvényét veszti. A szerző nem írói babérokra tör, nem a jó sztorikat akarja eladni. Nem megbotránkoztatni és nem is szórakoztatni akar (bár ez utóbbi azért néha határozottan sikerül). Az írás itt elsősorban gesztus, a feltárt életút önmagán és megelőjén messze túlmutat.

A kamasz Gombola András fanatikus sportkarrier-építő, akinek a kedvéért sporttagozatot indítanak Szatmáron. Ennek megfelelően aztán alig jár suliba, hét tantárgyból bukásra áll, de – talán a vívásból hozott „technikassággal” – képes manipulálni tanárait, és megússza. Érettségén az Oltról annyit mond, „ez egy folyó, van partja, vannak benne halak és víz” – ezt is megússza. Sztárságának biztos tudatában lép tehát a „nagybetűsbe”, és sodródik egyre veszélyesebb vizekre. Közben egyre többször kerül választás elé, és egyre többször hoz rossz döntést, vagy futamodik meg a döntés elől. Majd újakezdi – az edzést, a kapcsolatait, később a terápiáját –, küzd egy darabig, állja, aztán megint elbukik. Végül olyan örvénybe kerül, amelyet nem tud leküzdeni többé, amely környéktele nélkül életének és önmagának a mélyére húzza, ahonnan már, úgy tűnik, nincs visszaút...

Pedig „Bandi” sok szorult helyzetből szabadult a „jó szerencsének” köszönhetően, Costa Rica-i – szintetikus és erotikus mámorban gazdag – kiruccanásakor például lesittelték őt és egy barátját, több hetet töltöttek börtönben hamis útlevelek miatt. Kanadába akartak eljutni szerencsét próbálni, végül örültek, hogy szabadlábbon repülhettek haza, hogy volt „visszaút”. Az ilyen megúszásokat azonban akkoriban a fiatalember még nem „isteni kegyelemként” könyvelte el, vagy ha megérintette is valamennyire bensejét, nem tudta eléggé értékelni, amit kapott.

A *Vívódások-béli* – nevezhetjük talán így – „régiből Bandi” vívóklubból vívóklubba igazol, albérlétekből albérlétebe cuccol, és mindenféle melóban kipróbálja magát a vendéglátástól a fuvarozásig. Közben egyik virágról a másikra száll, egyik snapszot a másik után küldi le, egyik partiról a másikra tart, „jó reggelt” vodkával indítja, filmszakadással zárja a napot. Az utazás a könyv egyik központi motívuma, nem csak földrajzi értelemben, bár András, ha menekülőre fogja, lakóhelyet, sőt országot vált egyik napról a másikra. A legtöbbet mégis fejben utazik – minél távolabbra a valóságtól. Kevésbé reflektív korszakában még nincs tisztában azzal, amire a magyarozdik – református háttérű – Bonus Pastor drogterápiás otthonban eltöltött „rehabos” (rehabilitációs) idők rádöbbennek: hogy a mozgalmasnak tetsző vagy inkább ámokfutásos években kizárólag a saját tengelye – vagy ahogy ő maga többször is fogalmaz: egója – körül pörgött.

Gombola András: *Nem hagyhatom kint Istent. Egy szenvedélyfüggő sportoló szabadulása.* Szerk. Petri Gábor. Luther Kiadó, Budapest, 2016. Ára 1890 forint.

A könyv második részének bevezetőjében – már mint két éve „tisztá”, új ember – fogalmazza meg, mennyire fontos számára eddig megtett útjának folyamatos emlékezetben tartása: „...a »hogyan?» számomra sokkal fontosabb, mint az, hogy »kivé lettem«. Ez segített nekem a túlélésben, ez adott erőt az újakezdéshez, ez táplálta a reményt, ez vezetett el önmagam és embertársaim megszeretéséhez és elfogadásához.” Gombola András ezzel nem állít mást, mint hogy életében a rengeteg elhajlásnak, balhénak, öngyilkossági kísérletekbe is torkolló krízisnek és nem utolsósorban szerettei általa okozott szenvedéseinek is mind-mind funkciója, sőt értelme volt. A széles úton támoogva ugyanis pont ezek a görbe és zsákutcák vezették el arra a – valahol mélyen mindig is keresett – keskeny útra, amelyen rátalálhatott a „legprofibb vívóedzőre”.

Ma alkalmi munkák helyett álmai állását tölti be: lakóhelyén, Szigetszentmiklóson saját egyesületében vívóedző és szakosztályvezető – ő maga ezt csodának éli meg. Versenyekre és talán az életre is edzi tanítványait. Hiteles edző, ismeri a saját határait. „Ez már nem csak az én történetem” – hangsúlyozza a kötetben a maga írói minőségét ironikusan emlegetve. Célja, hogy életútjának olykor bárdolatlanul őszinte feltárásával segíthessen azoknak, akik valahol a széles úton hozzá hasonlóan defektet kaptak.

Talán mégsem csak a szenvedélybetegnek nevezhető egyénet szólíthatja meg a történet. A „hiúság vására” is egyfajta széles út, amelyen elég sokan tántorgunk, még ha nem is delíriumban. A rehab olyan kicsit, mint a reformáció meg a reflexió: valamennyire mindig mindannyian rászorulunk. Az eltévedt lélek rehabilitációja és „reformációja” csak az önreflexió útján lehetséges: időnként vissza kell nézni ahhoz, hogy tisztán láthassuk, hol állunk, kik vagyunk, és hová tartunk. Gombola András rendhagyó önéletírása visszapillantó tükör és reflektor lehet mindenkinek, aki egyensúlyozni igyekszik őember és új ember, ego és felettes én, keskeny és széles út, ég és föld között...

● KINYIK ANITA

Orgona 10

Interjú
Fassang László
orgonaművésszel

FOTÓ: CSIBI SZILVIA

Az Evangélikus Élet igyekszik a művészeti élet szakrális vonatkozású eseményeit is figyelemmel kísérni. A Művészetek Palotájának (Müpa) programjai öröndetes módon gazdagítják Budapest koncertéletét, ezen belül az orgonahangversenyek kínálatát is. A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem orgonája éppen tízéves. Ebből az alkalomból beszélgetünk Fassang László Liszt-díjas érdemes művésszel, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és a párizsi Conservatoire tanárával, a Müpa saját szervezésű orgonás programjainak szerkesztőjével.

– Az orgonabarátok számára nagy öröm, hogy ez a hangszer elkészült, és az is, hogy a tizedik évfordulót május 21–22-én az *Orgona 10* című maratonnal ünnepelhetjük. Egyértelmű volt, hogy a Müpa hangversenytermében orgona is épül? Kitől és mikor kapta a felkérést, hogy részt vegyen a hangszer tervezésében?

– Nem volt egyértelmű. Tudomásom szerint a Müpa tervezője, Zoboki Gábor volt a kezdeményező, a tervekre kezdetől fogva orgonasípokot is rajzolt. 2002 tavaszán keresett meg, hogy segítsék az orgo-

naprojekt előkészítésében és levezénylésében. De volt egy másik szál is: a generálkivitelező Baróti Istvánt, az esztergomi bazilika orgonistáját kérte fel szakértőnek. Két különböző úton kaptuk ugyanazt a feladatot, egy ideig nem is tudtunk egymásról. Amikor kiderült, megörültem, mert ő volt az első orgonatanárom, rengeteget köszönhetek neki, és nagyon tisztetem a szakmai tudását. De harminc év korkülönbség azt is jelenti, hogy nem feltétlenül azonos az orgonai idealunk. Bizonyos szakmai kérdésekben mást gondoltunk, és ezt kellett kompromisszumokkal közös nevezőre hozni.

– Kik dolgoztak együtt ezen a projekten?

– A hangszer a német Mühleisen Orgelbau Stuttgart cég és a Pécsi Orgonaeépítő Manufaktúra közös munkájának eredménye.

– Miben különbözik egy hangversenytermi orgona a templomokban álló társaitól?

– Leginkább azt várják ezektől a hangszerektől, hogy az orgonairodalom szélesebb spektrumát lehessen rajtuk megszólaltatni. És legyenek rajtuk olyan szabad kombinációk, amelyek lehetővé teszik, hogy sok előadó gördülékenyen tudja követni egymást az előadásban, mint például a tavalyi Bach-maraton alkalmával. Ami a hangzást illeti: az ilyen orgonák-

A budapesti Művészetek Palotájának május 21–22-i ünnepi rendezvénysorozatáról a <https://www.mupa.hu/programok/orgona10> honlapon olvashatók részletek.

nak komoly szerepük van a zenekarral való együtt játszásban. Gazdag alap- és nyelvkar, jelentős hangenergia birtokában kell egyenrangú félként felvenni a versenyt. Egy orgona hangzását alapvetően az határozza meg, hogy milyen stílust képvisel, és azon belül hogyan vannak intonálva a regiszterei. A Müpa orgonája az eklektikus modern koncerttermi orgonastílusba illeszkedik, és a legnagyobb hangszerek közé tartozik: ötmanuális, kilencvenkét regiszteres, 6804 sípból áll.

– Mekkora a legkisebb és a legnagyobb síp?

– A legnagyobb síp tíz méter hosszú. Aki pedig a legkisebbre kíváncsi, jöjjön el az orgona születésnapjára, a bérléthez ajándékba kapja a legkisebb síp élethű másolatát!

– Hogyan működik a felső és az alsó játszóasztal?

– A felső játszóasztalban a billentyűk és a szelepek kapcsolata mechanikus, az alsóban elektromos. Ha fent játszik valaki, sokkal közvetlenebb a kapcsolata a hangzással. A lenti játszóasztal előnye, hogy az orgonista közelebb van a közönséghez, a zenekarhoz, a kórushoz. Így az egész hangzást tudja kontrollálni.

– Az orgona megálmodójának van-e kedvenc regisztere?

– Kedvenc regiszterem nincs, inkább azt szeretem, hogy minden egyes gyakorlásakor lehet kísérletezni a hangszínkeverésekkel. Még tíz év után is fedezek fel új hangszíneket.

– Hogyan szerveződnek a Müpa saját rendezésű orgonás programjai?

– A szerkesztői bizottság elé viszem az ötleteimet, és az ottani megbeszélés nyomán alakulnak ki a végleges koncertprogramok.

– Van-e a Müpában olyan koncerttípus, amely újdonságnak számít?

– Az *Orgonasztorik* és az *Orgonapárbaj* ilyen. A tavalyi *Bach 24* programra sem volt még példa koncertteremben. Ezen a napon – a koncertek mellett – volt orgonaépítést bemutató foglalkozás, és orgonaleckét is lehetett venni az előcsarnokban.

– Hogyan lehet egyensúlyt tartani a különböző stílusú és fajsúlyú programok között?

– Ez a kezdetektől nagyon fontos szempont volt. Úgy érzem, sikerült a helyes arányt megtalálni a népszerűbb és az újdonságokat bemutató koncertek között.

– Melyik program volt a legemlékezetesebb a tíz év alatt, és miért?

– Talán a legutóbbi orgonapárbaj január 19-én. Itt tényleg azt éreztem, hogy a fellé-

pő két zseniális orgonista, Thomas Ospital és Sebastian Küchler-Blessing teljesen szabadon tudott alkotni, és ebbe az alkotófolyamatba a közönség képes volt bekapcsolódni.

– Mennyire népszerűek az *Orgona-Expedíció* alkalmai?

– Mindig telt ház van, ilyenkor a színpadon százan foglalnak helyet.

– Johann Sebastian Bach neve összeforrta az orgonamuzsikával és az evangélikus egyházzal. Ezért jelentett különleges élményt a zeneszerető evangélikusok számára a tavalyi *Bach 24* hangversenysorozat. Hogyan alakult ki ez a műsorfolyam?

– Az alapötlet onnan jött, hogy az egyik szerkesztői ülésen valaki említett egy maratoni, huszonnégy órás koncertet. Akkor kezdtem el kiszámolni, van-e arra esély, hogy ilyen meghatározott keretek között elhangozzék a húsz-huszonegy órányi bachi orgonaéletmű. Eredetileg több előadót képzeltem el, de kiderült, hogy így szünetek-

Dóra hangversenye visszautalás a *Bach 24-re*. Újdonság, hogy Bartók-mű szóval meg orgonán: A *csodálatos mandarin* szvit Szabó Balázs átíratában és előadásában. Hasonlóan az újdonságokat képviseli Szathmáry Zsigmond műve és egy Kodály-átírat, a *Marosszéki táncok*, illetve a kettőjük közös átíratában előadott Liszt-mű, a *Les Préludes*. Másik magyar vonatkozása is van a programsorozatnak, Gárdonyi Zoltán születésének és halálának évfordulója. Ez a koncert, amelyen fia, Zsolt és unokája, Dániel lép színre, nemcsak a zeneszerző miatt jelentős, hanem a kórus-orgona párosítás reprezentatív alkalmaként is lesz. Az ünnepi fináléban pedig a párizsi Notre-Dame két orgonistája, Olivier Latry és Philippe Lefebvre lesz a színpadon. Ez egyben visszautalás az orgonaaavató fesztiválra, amelyet az ő közös játékuk zárt 2006-ban.

– Szakmai fejlődésének, karrierjének szempontjából mit jelent a Müpa-beli feladat?

FOTÓ: NOL.HU

kel együtt nem férne bele huszonnégy órába. Akkor már tudatosan csökkentettem a koncertek számát tizennégyre, amely Bach száma.

– És hogyan formálódott az idei *Orgona 10* programja?

– Ez a retrospektív rendezvény felidézi az elmúlt tíz év legfontosabb koncertfajtaát. Az egyik ilyen az *Orgonasztorik*. A Frank Zappa-projekt képviseli az *Orgona+* típusú koncerteket, most egy új műfaj, a rock kapcsolódik az orgonához. A *Bachtól Bachig*, Elekes Zsuzsa és Pétery

– Fontos a folyamatos kapcsolattartás a közönséggel, ezt leginkább az *Orgona-Expedíciókon* keresztül tudom megvalósítani. A másik, hogy rendszeresen gyakorolhatok ezen a gazdag lehetőségeket kínáló hangszereken. Nem szabad elfeledkezni a fellépési lehetőségekről, idén az évad művészeként is. És nagyon jó, hogy sok külföldi kollégát meg tudok hallgatni. Az ő játékuk nemcsak számomra, hanem a növendékek számára is sok tanulsággal szolgálhat.

● DR. ECSEDI ZSUZSA

Asztali beszélgetés az irodalmi múzeumban. Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a Petőfi Irodalmi Múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi u. 16.). Időpontja: május 19. (csütörtök), 18 óra. Beszélgetőtársak: György Péter író, esztéta, egyetemi tanár és Galambos Ádám evangélikus teológus. Téma: *Az ismeretlen nyelv.*

Az 1945 utáni Magyarországon létrejött politikai hatalom és társadalmi rend új szerepeket, új kényszereket és új nyelvet követelt magának. György Péter ezt a világot mutatja be: az intim szféra és a nyilvánosság közötti válaszfalak elmosódásának folyamatát és következményeit, a rítusokat és gyónásokat, a csapdák elkerülésének lépésrendjét.

A rendezvényre a belépő felnőtteknek 600 Ft, diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. (A belépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élőben követhető a *Pim.hu* oldalon is.

Kiállítás megnyitó. A Debreceni Evangélikus Egyházközség tisztelettel meghívja Önt, családját és barátait május 22-én vasárnap 11 órára a Debreceni Evangélikus Egyházközség altemplomába a *Medgyesiné Vághy Ida életműve – Kézimunkák és a csetneki magyar csipke újjá születése* című kiállítás megnyitójára. Köszöntőt mond Komolay Szabolcs, Debrecen város alpolgármestere, Krámer György, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos irodaigazgatója. A kiállítást megnyitja Erdei T. Lilla, az Iparművészeti Múzeum főmunkatársa.

Déli kerületi fotópályázat. A reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának megünneplésére a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerülete fotókkal illusztrált imádságoskönyv kiadásával készül. A könyvben szereplő fotók elkészítésére pályázatot írunk ki *Isten kegyelméből szabadon* címmel. Olyan fényképeket várunk, amelyek a reformáció központi üzenetét, a Krisztusban nyert szabadságot ábrázolják az alábbi összefüggésekben: szabadon a hivatás gyakorlásában, a mindennapi munkában; szabadon a családom körében; szabadon Isten szavának hirdetésére és befogadására; szabadon az Istent dicsérő éneklésre; szabadon a felelős döntésre; szabadon a közösség átélésére és a kommunikációra; szabadon a játékos vidámságra. Beküldési határidő: október 1. Cím: deli.kerulet@gmail.com.

Zsűrizés: október 20-ig. Értesítés a zsűrizés eredményéről október 31-ig a *Del.lutheran.hu* honlapon, illetve a deli.kerulet@gmail.com e-mail-címről. A pályázat összdíjazása 500 ezer forint. A nevezési lap letölthető a *Del.lutheran.hu* oldalról.

Elvándorlás és migráció a 21. században. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Szociális Bizottsága szeretettel vár minden érdeklődőt konferenciájára. Időpont: május 26., csütörtök, 13–17 óra. Helyszín: MEÖT-székház (1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.). További információ, jelentkezés: *Meot.hu*. Minden jel arra mutat, hogy az elvándorlás és a migráció je-

lenségével és annak következményeivel hosszabb távon kell számolni. Mit mondhatnak erről a keresztyén/keresztény egyházak? Az emberi méltóság és szabadság felől nézve szabad-e különbséget tenni migráns és migráns között, politikai menekült és kiszámítható életkörülmények után elinduló ember között?

Mosolynap Kölcsén. „A növekedést az Isten adja.” Egész napos vidám programmal várunk fiatalokat és időseket a kölcsői kultúrház udvarán május 16-án 10-től 16 óráig. Regisztráció: Tóth Attila, 06-20/824-3478; szervezők: Kölcsői Evangélikus Egyházközség. A nap programja: 9.30: közös éneklés • 10.00–11.00: nyitó istentisztelet – ígét hirdet Szeverényi János • 11.00–11.30: *Elkerülhetetlen családi krízisek* – Jancsovicsné Szebeni Viola • 11.30–12.00: *A lelki növekedés és krízisei* – Szeverényi János előadása • 12.00–13.00: közös ebéd • 13.00–16.00: játékos sportvetélkedők, focigála: lelkészek-presbiterek, református-katolikus-evangélikus családi rangadók • 13.30–14.00: az Erkel Ferenc fehérgyarmati városi vegyes kar koncertje • 14.00–14.30: kölcsői óvodások műsora • 14.30–15.30: a Trinitas Band kárpátaljai keresztyén ifjúsági zenekar koncertje • 11.00–16.00: állatsimogató • 16.00: záró istentisztelet – ígét hirdet Sipos József tiszaujlaki református lelkipásztor, liturgusok: Illyés Sándor szatmárnémeti evangélikus lelkész, Tóth Attila kölcsői evangélikus lelkész, Halinda Gyula görögkatolikus lelkész. A családi nap offertóriumuma a szatmári és kárpátaljai szegény családok megsegítését szolgálja.

Evangélikus Élet-előfizetés jelentős kedvezménnyel

Ha megrendeli lapunkat, és hoz magával még egy előfizetőt, akkor mindkettejük előfizetése ajándék hónapokkal hosszabbodik. Negyedéves előfizetéshez egy, féléveshez két, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék.

Az Evangélikus Életet megrendelheti e-mailben a kiado@lutheran.hu címen és telefonon is: 06-1/317-5478 vagy 06-20/824-5518. Előfizetési díjaink: egy hónapra 1195 Ft; negyedévre 3575 Ft; fél évre 7150 Ft; egy évre 14 300 Ft.

Mosómedve

Allatkertekben bizonyára ti is láttátok már ezt az Észak-Amerikából származó tömzsi ragadozót. Jellemző az arcmintázata és a farkán látható öt-nyolc fekete gyűrű. Hosszú szőrű bundája puha, Amerikában korábban rendkívül keresettek voltak a belőle készült sapkák a hátul lecsüngő farkkal. Táplálkozás vagy zsákmányszerzés köz-

ben ügyesen használja hosszú, érzékeny ujjait. Karmait nem tudja behúzni. Nevét egy ösztönös viselkedésmódról kapta: amikor például a fogott halat a vízbe mártogatja és ujjával dörzsölgeti, valóban olyan benyomást kelt, mintha meg akarná mosni.

Hazánkban eddig mindössze tucatszerű alkalommal lótték vagy észlelték, ezek valamennyien házi kedvencként

Ha állatkertben jársz, figyelj meg a mosómedvék viselkedését! Ha éppen „mosnak” valamit, készíts róluk fényképet, és küldd el szerkesztőségünknek! Levezetési címünk: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

tartott és megszökött vagy szabadon eresztett példányok voltak. Németországban azonban már szabadon élő állományai vannak, ezek terjeszkednek, így előbb vagy utóbb hazánkba is eljuthatnak.

A mosómedve kedveli a dús aljnövényzetű, elsősorban vízközeli erdőket. Az esti szürkületben és éjszaka jár táplálék után. Mindenevő, a legkülönbözőbb növények mellett férgemet, rovarokat, csigákat, apró emlősöket eszik, de kifosztja a földön talált madárfészkeket is. A sekély vízben ügyesen halászik, de kifogja a rákot is. Észak-amerikai otthonában már rég urbanizálódott, megjelent a településeken, ahol hulladék után kutat, de ha nyitott ajtó talál, körülnéz a lakásokban is. Rendkívül kíváncsi és találeckony állat, az élőhelyén zajló minden változáshoz könnyen alkalmazkodik.

Vizsgálatok szerint egy-egy állat vagy egy még összetartó család mozgáskörzete körülbelül két négyzetkilométer. Különösen a fiatalok rendkívül mozgékonyak, az idősebb, súlyosabb példányok már nem szívesen szaladgálnak. Kutya elöl, ha kell, fára menekülnek, jól úsznak, közben bozontos farkukkal kormányozzák magukat.

A párosodási idő a tél második felére és kora tavaszra esik, a nőstény két hónapi vemhesség után három-öt kölyköt ellik. Ezek héthetes korukban hagyják el a faodúban vagy földi üregben lévő vackukat, és még hosszú ideig anyjukkal maradnak.

A mosómedve hazánkban nem védett, egész évben vadászható.

● SCHMIDT EGON

Kérdések:

1. Milyen súlyú egy kifejlett mosómedve?
2. És egy újszülött?
3. Melyik gyermekkönyv címében szerepel a mosómedve?

RAJZ: BUDAI TIBOR

BUDAI T. 2016.

Megfejtések: 1. 7–15 kg. 2. 70 gramm. 3. A Mosó Masa mosodája címében.

Fogom a kezed

Mennyei Atyám!

Kérlek, küldd el hozzánk is Szentlelkedet! Add, hogy megértsük egymást, és egyre jobban érthessünk téged is! Ámen.

Töprengő

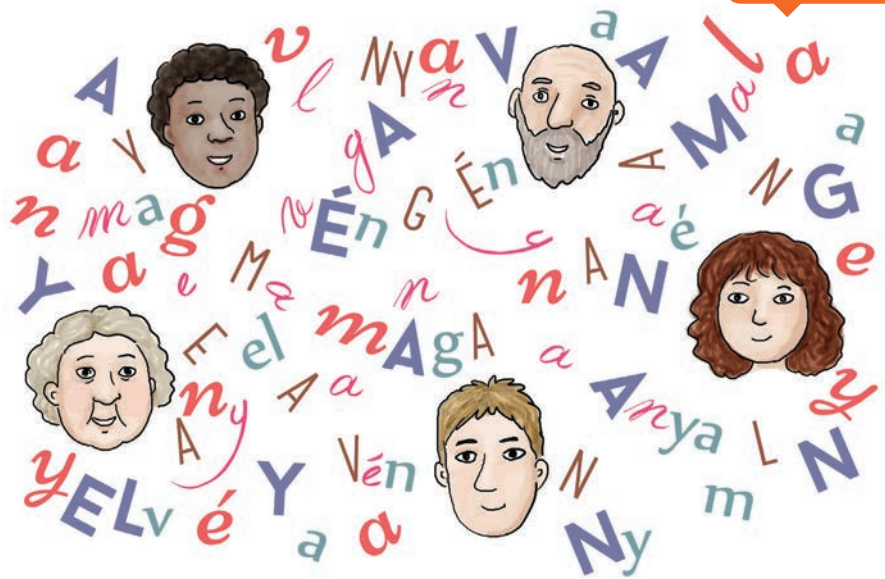
Ki érti ezt?

Vannak dolgok az életünkben, amelyeknek a megértéséhez időre és tapasztalatra van szükségünk: Mire való, hogy az emberek köszönnek egymásnak? Miért olyan fontos a tanulás? Miért kell odafigyelni mások örömeire és bánatára is, nem csupán arra, hogy nekem mi a jó? Miért nem tehetem mindig azt, amit én akarok? Ha néha kényelmetlennek tűnnek is ezek a dolgok, mégis az életünk rendjéhez tartoznak.

Vannak olyan kérdéseink is, amelyekre jobb lenne, ha sosem kellene válaszolni, vagy még inkább sosem kellene feltenni őket: Miért bántják egymást az emberek? Miért veszik el egymástól, ami a másiké? Miért hazudnak? Talán éppen azért, mert nem értik egymást.

Isten is azt szeretné, ha ezek az utóbbi kérdések nem lennének szükségesek. Azt szeretné, ha meg tudnánk érteni egymást. Nemcsak a szavakat, hanem egymás érzéseit és gondolatait is. Az apostolok cselekedeteiről írt könyv 2. fejezetének elején olvashatsz arról, hogy Isten elküldte Szentlelkét a tanítványokhoz. A Szentlélek világosságot gyűjtött az emberek szívében, hogy értsék, mennyire szereti Isten az embereket.

REJTVÉNY

Pünkösöd ünnepére különféleképpen beszélő emberek gyűltek össze Jeruzsálemben. Közülük mindenki hallotta az apostolok igehirdetését. Igen ám, de hogyan? Keresd ki a zűrzavarból az azonos típusú betűket, s rakd össze belőlük a választ!

► A helyes megfejtést szerkesztőségünk címére beküldők között jutalmat sorolunk ki. Neved mellett az életkorodat is tüntesd fel!

Készíts titkos üzenetet!

1. Egy kis tálkába csepegtess kevés citromlevet. 2. Fogj egy üres lapot, és gondolatban terveld meg a rajzodat, vagy gondold ki a szöveget. 3. A citromlébe mártogatott pálcikával készítsd el a láthatatlan rajzot vagy írást. 4. Ha megszáradt, add át a címzettnek. 5. A megfejtéshez hőre van szükség: például egy hajszárító segítségével elővarázsolható a titok.

► Téged milyen kérdés foglalkoztat? Ha megírod, a Töprengő szívesen keresi veled együtt a választ.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 15.) *Az a jó, ha kegyelemmel erősödik meg a szív.* Zsolt 13,9 (Zsolt 119,10; Jn 14,23–27; ApCsel 2,1–18; Ef 1,3–14) Dagadó vitorla – ez a Szentlélek fuvallatával kitöltött szív. Erőtől duzzad, határozott irányt vesz, és bátran lendít előre. Ám ha csitul ez a szél, ernyed lelkünk nem jut tovább: könnyed rongyként zuhan magába. S ha légmozgás hiányában megpróbálnánk azt a vásznat kitömní valamivel, önzéssel, göggel, gyűlölettel, tán dagadni fog újra a vitorla, megfeszül talán újra a felszíne, de a súly, amellyel megterheltük, hullámsírba süllyeszti a hajónkat. Nincs más, ami kitölthetné s mindeközben erővel ruházna fel a szívünket, mint a kegyelem Istenének életre hívó Lelke!

Hétfő (május 16.) *Mert olyanok voltatok, mint a tévelygő juhok, de most megtértetek lelketek pásztorához és gondviselőjéhez.* 1Pt 2,25 (Zak 13,9c; Mt 16,13–19; 1Kor 12,4–11; Zsolt 150) Vaksötét éjszakában, amikor nincs műszer, amely a tengerésznek utat mutatna, a világitótorony pislákoló fénye jelenti a célba jutás egyetlen reményét. Amíg nem látszik a fénypont, a hajó halálra ítélve, céltalanul sodródik a vízen. Ám ha felsejlik a távolban a világosság, attól kezdve nem kérdés, hogy hová tart, és hogy hová tartozik. Az egyház népének Krisztus világossága ez a fény, amely még akkor is életmentő kapocs a hullámok közt vergődőnek, ha a távoli horizontról ragyog felé.

Kedd (május 17.) *Titeket pedig az Úr papjainak neveznek, Istenünk szolgálóinak mondanak.* Ézs 61,6a (2Tim 1,6; ApCsel 4,23–31; 1Kor 10,1–13) A hajó kapitánya úgy döntött, megnősül. Feleségül kérte a rangidős tiszt lányát, aki velük tartott egy hosszú úton. A kapitánynak joga van összeadni a hajón házasságra lépőket. Igen ám, de a kapitányt kinek a joga megesketni? Megkért hát egy utast, legyen ő a kapitány. Az illető nem értette, miért pont rá esett a választás. Hisz nem ért ő a hajózáshoz, csak azért van itt, hogy eljusson a céljához. „Azáltal juthatsz el az igazi céloddhoz, ha közben másokat is boldogságra vezetsz” – szolt erre a kapitány.

Szerda (május 18.) *Szentek legyetek, mert én, az Úr, a ti Istenetek, szent vagyok.* 3Móz 19,2b (Ef 4,24; ApCsel 8,[9–11]12–25; 1Kor 10,14–22) Érintetlen. Tiszta. Mentés minden vihartól

és sérüléstől. Nem emeltek rá kezét rablók, s nem szennyezték be bűnös rakományok a rakterét. Nem illették kényes utasok a fedélzetét, és nem dorbézoltak részeg matrózok a fedélközben. Egyáltalán, még víz sem érte soha. Tulajdonosa büszkén nézgette, és örült a tökéletességének. Aztán egy nap, győztes csatából hazatérve, túlélve számtalan vihart és kalóztámadást, értékes szállítmányokkal a gyomrában befutott a kikötőbe egy másik hajó. Annak a gazdája így vigasztalta az érintetlen tengerjáró tulajdonosát: ha vízre bocsátod, tökéletesség helyett a te hajód is lehet dicsőséges!

Csütörtök (május 19.) *Az ég és a föld elmúlik, de az én beszédeim nem múlnak el.* Mk 13,31 (Ézs 40,6,8; ApCsel 11,1–18; 1Kor 10,23–11,1) Egy kishajó. Ez volt egy fiúcska kedvenc játéka a fürdőkádban. Édesapjával tengeri csatákat vívtak a habok között, hajótörötteket mentettek ki, és tomboló viharokat éltek túl a fedélzeten. Sokat kacagtak, sokat meséltek, és az a sok kacagás és mese mind ott maradt a fiú szívében. Útravaló lett belőle egy egész életre. Pedig a kádat hányszor és hányszor leengedték a hosszú évek alatt!

Péntek (május 20.) *Ne segítsd a bűnöst azzal, hogy hamisan tanúskodsz mellette!* 2Móz 23,1b (Ef 4,25; ApCsel 11,19–26; 1Kor 11,2–16) Ember a vízben! – hangzott fel a riadókürt a hajón. Az egyik bátor utas pedig gondolkodás nélkül a tengerbe vetette magát, hogy megmentse szerencsétlenül járt társát. Az azonban méltatlankodva nézett rá. „Hát ez nagyszerű! Most már kettőnek kell kimenteniük!”

Szombat (május 21.) *Ne aggódjatok tehát.* Mt 6,31 (Zsolt 84,12; ApCsel 18,1–11; 1Kor 11,17–26) Mi lesz, ha leáll a motor? Akkor majd vitorlázunk. Mi lesz, ha eláll a szél? Akkor majd evezünk. Mi lesz, ha elfogy az erőnk? Akkor majd sodródunk az árral. Nincs olyan élethelyzet, amelyikben ne tehetnénk fel a kérdést, hogy mi lesz, ha... De nem érdemes. A hajó a tengeren van a legjobb helyen. Az életünk pedig Isten kezében. Bárhogyan fordulnak napjaink, akármi történik is velünk, ott is, akkor is, még mindig Isten kezében vagyunk. Ő gondoskodik arról, hogy a hullámok hátán pontosan ott kössünk ki végül, ahol kell.

• ZSÍROS ANDRÁS

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: kiado@lutheran.hu.
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), LACKNERNÉ PUSKÁS SÁRA – Gyermekeknek (keszniegygyul@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN.
 Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Címlapfotó: Kiss TAMÁS.

Ára: 450 Ft

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
 Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

2016. július 7–10.

— Ti vagytok —

a föld sója

KÖZÉP-EURÓPAI KERESZTÉNY TALÁLKOZÓ

— BUDAPEST —

fórum

istentisztelet

kórus

előadás

táncház

koncert

workshop

www.foldsojatalalkozo.hu

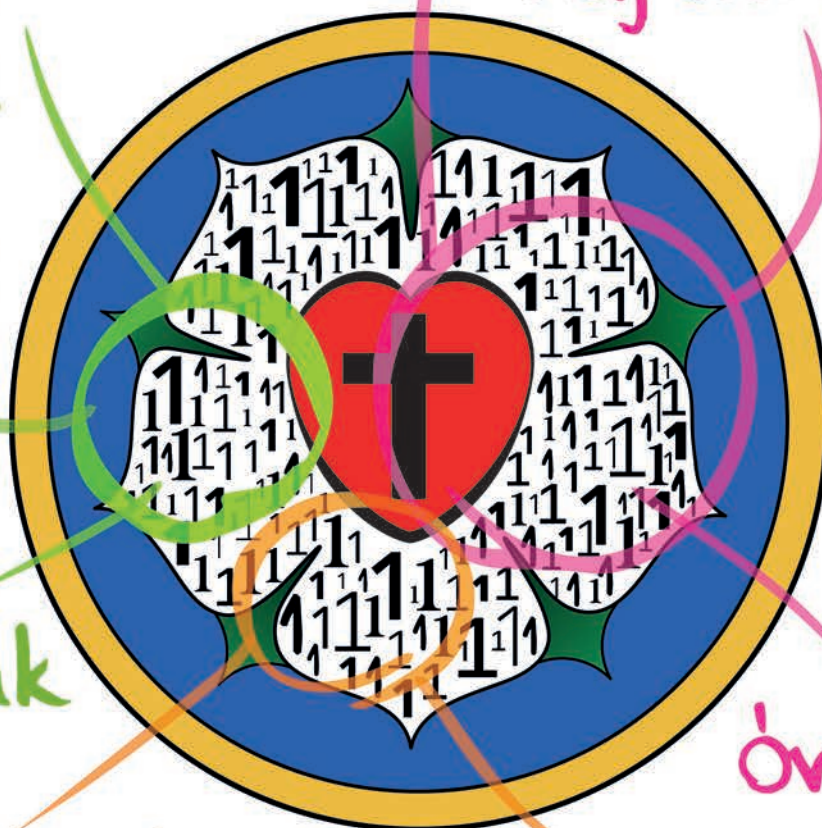
SEGÍTSÉN EGYHÁZI 1%-ÁVAL IS!

rászoruló családok

fogyatékkal
élők

hajléktalanok

idősek

iskolák

óvodák

gyülekezetek/
közösségek

bántalmazott anyák
és gyermekeik

egy százalék
LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS